

A budapesti orth. rabbiság rituális felügyelete alatt álló cégek:

Vendéglok.

Legolcsóbb

orth. kóser étkezdé

Győződjön meg Salamon jó és ízletes házikosztjáról. Előfizetők előnyben részesülnek **Király ucca 8. I. 42.**

Tauber Adolf orth. **כשר** étterme a régi uccai helyiségben VII., **Rombach u. 16. ujonnan elegánsan berendezve** megnyit. — Elsőrangú ellátás igen kedvezményes áron. Naponként menü. — Lakodalmakra külön helyiségek állnak rendelkezésre.

A tisztelt vendégek szíves további támogatását kéri.

GOLDMANN orth. כשר étterme

KAZINCZY-U. 57. Király-u. sarok. Elsőrangú házikoszt. Lakodalmakat és estélyeket olcsón vállal. Abonement legolcsóbb árban házon kívül is.

Baromfikereskedők.

Hunyadi-téri Orth. כשר baromfi üzletnek fióküzletet nyitottam **Rombach-ucca 4. sz. alatt.** Mindkét üzletben naponta friss baromfi, ugyancsintén nyers és olvasztott zsir jutányos árban kapható.

Günsberger Miksa.

Orth. כשר.

naponta friss vágásu **baromfiárakat**, nyers és olvasztott zsirt, a legolcsóbb árban beszerezheti.

Geczovits Salomónnál, Kertész-u. 41.

Rendeléseket házhoz szállítok.

Ehrenfreund Eliás Wesselényi-u. 13.

Orth. **כשר** baromfi, sajt, vaj és mindenféle fűszeraru legolcsóbb árban kapható. Szombaton zárva

Házhoz is szállít friss vágásu baromfit **STERN JAKAB** VII., Kazinczy-utca 13. szám.

Borkereskedők.

UJ BORPINCSE !!

Orth. **כשר**, kitünő hegyaljai és asztali, fehér és vörös borok legolcsóbb árban kaphatók.

Geczowits Vilmos Klauzál-tér 16.

12.000 korona 1 liter

orth. **כשר** kitünő zamatu 10 fokos **fehér asztali bor.**

BLAU MIKSA borkereskedő,

VII., Dob-ucca 32.

Címre és házszámra tessék ügyelni !!!

Schwarz J. szücsmester

Budapest, IV., Gróf Károlyi-u. 28.

(Plume-kávéhással szemben)

Bundákat rendelésre készít, átalakítást és javítást **jutányosan vállal.** Szombaton zárva.

KATZBURG TESTVÉREK KÖNYVNYOMDÁJÁ

lényegesen megnagyobbítva és modernül berendezve **VII., Akácfa ucca 45. szám** alá helyeztetett át.

ZSIDÓ UJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELNIK HETENKIINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10. TELEFON: József 125-90	Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG LIPÓT	ELŐFIZETESI DIJ: 1 EVRE K 240.000 " " 1/2 " K 120.000 " " 1/4 " K 60.000 Postachequekonto szám: 50.791.
--	--	--

Káröröm helyett reménykedés!

Fájdalommal és megdöbbenéssel nézük azt a rémregénybe illő jelenetsorozatot, amely szemünk előtt lefolyik a frankhamisításokkal kapcsolatban. Napról-napra fejbekölintő események és groteszk jelenetek sorozata támadja meg idegeinket. Valahogy a levegőben ugyanazt a kiáltást halljuk, melyet egykor egy bizarr és a sors változásait jelképező és a Talmud által leirt római menetben hangoztattak.

„mit használ a csalónak csalárdsága, a hamisítónak a hamisítása“, ha egyszer a kerék mégis megfordul?

A fájdalom és a megdöbbenés ez alkalommal szól hazánknak és önmagunknak. Megdöbbennünk, mert eszembe jut a pénz-nem, melyet a régi hagyomány **מעוה של סנה** „a veszedelem pénzének“ mond. A hamisított frankok valóban „a veszedelem pénzei“ voltak. Jelképezik ezt a veszedelmet, amelyben az ország és magunk voltunk. Nem akarunk hinni szemünknek, hogy **ennyire** jutottunk, hogy pénzhamisítással foglalkozó emberek ilyen fontos és döntő tényezői jellegű, irányító szerepet tölthettek be hazánkban.

A pénzhamisítók nyomában járó összeomlásokkal kapcsolatban a zsidóság széles rétegében bizonyára az országos főkapitány karrierjének összeroppanása fogja a legnagyobb visszhangot kelteni. Az ellenforradalom első napjaiban tünt fel **Nádossy** s azóta a legreakciósbab férfiak között emlegették. Az internálási rendszer szövívője volt és ő mozgatta kiméletlen vaskézzel az idegenek kiutasítását. Hogy pedig „idegenek“ alatt zsidókat kell érteni, oly zsidókat, akik évtizedeken át itt éltek, dolgoztak, büntető-törvénykönyvvel össze nem ütköztek, a zsidó hitükön kívül más bünt nem követtek el, azt természetesnek fogja mindenki találni.

Mindennemü tulás nélkül állitható, hogy **Nádossy** nevéhez számtalan zsidó sóhaj, panasz, zokszó és könny fűződik. A zsolttár ama szava: **שימה דמעה בנאדך** „az én könnyeim tömlődbe nősszegyűjtve“ nemcsak átvitt értelmű kijelentés, hanem valóság, mert a siratók tömlőbe hullatják könnyeiket. A mulatós kedvű főkapitány nagyszabásu „sirató“ volt, sok sirást okozott „és ő tömlője telve van zsidó könnyekkel“. Emellett eleget tett annak a szabálynak, amelyet az antiszemizmusról felállítottak: a gazdag zsidók okozzák és a szegények szenvedik, mert a szegény zsidóknak okozott szenvedések árnyékai kísérték a gazdag zsidók lakomáihoz való utjaiban és kitért zsidó asszonyok társaságában kibontakozott jókedvű mulatozásaiban.

Bosszuérzet nélkül állapítjuk meg karrierjének összeomlását. A mi vallásunk nem kívánja tőlünk azt az emberföltöttséget, hogy szerezessük ellenfeleinket. Ellenben bölcs Salamon tanítja: **בנסוף אייךך אל תשמח** „ha ellenséged elesik, ne örvendj és ha elbukik, ne ujjongjon szived“. Ugyancsak ő hirdeti: **אם רעב שנאך האכלו לחם** „ha gyűlölöd éhezik, adj neki enni; és ha szomjuhozik, adj innia“; Vallásunk szellemében ellenségeinkkel szemben igazságosnak és méltányosnak kell lennünk, inkább sajnálnunk kell őket, mert minden bűn tulajdonképen a lélek betegsége. Az ellenség bukásában az örök igazság diadalát kell látnunk és üdvözlőnk. A Talmud bölcse nem a **bünösök**, hanem a **bünök** pusztulásáért imádkozott. Nem a bosszu érzésével, nem a káröröm nemtelenségével nézi ezért a zsidóság a bünös bünhődését, hanem a meginduló erkölcsi megújulás reményében.

A pró hirdetések.

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből 3200 korona. Állástkeresőknek 1000. Apróhirdetések felvétele: VII., Sip-utca 10. Jelégés levelek kettős borítékban ugyanoda intézendők. Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság.

INT-LLIGENS, érettségizett fiatalember ki saját jól menő üzlettel rendelkezik, elvonné azon csinos, zeneéértő, jó családból való orth. leányt, kinek hozományát üzlete nagyobbítására használhatná fel. Ajánlatokat „300 jeligére“ a kiadóba, **KIMONDOTTAN CSINOS** fiatal 19 éves hugomat, ki nem vagyona, csupán boldog vallásos családi életre vágyódik, férjhez adnám. Szigoruan orth. művelt fiatal emberek, küldjék be ajánlatukat „Boldog jövő“ jeligére a kiadóba.

INTELLIGENS, szép, háziasan nevelt leányomnak keresek intelligens, vallásos talmudban járta fiatalembert. Hozomány 100 millió korona. Ajánlatok „Vallásos 613“ jeligére a kiadóba kértnek

Ha férjhez menni, vagy nőszülni óhajt,

forduljon a legnagyobb bizalommal hozzám. Cim dupla lev.lapon, Sadchen alatt megudható a kiadóhivatalban. Discretió biztosítva,

VIDÉKI vagyonosabb család kéri hivatásos Sadchen címét, akinek vallásosabb családnál ismeret-sége van. „Zártborítékban“ jelige a kiadóba.

Állást keres.

INTELLIGENS érettségizett fiatal lány, ki szombat megtartása miatt nem talál elhelyezkedést, elmenne gyors- és gépirónőnek esetleg házikisasszonynak is, hol családtagnak tekintsek. Leveleket „Vallásos“ jeligére a kiadóba.

ELSŐRENDŰ fehérnemű varrórnő munkát vállal. — Tanít fehérnemű szabást, varrást hozott

anyagból. — Josika-u. 10. IV. 38. **METSZŐ**, 45 éves magyar honpolgár, 4 gyermekes családapá, elhelyezkedést keres nagyobb orth. hitközségben, hol minjen és mikve van. — Ajánlatok „Metsző“ jeligére a kiadóba kéretnek.

ORTHODOX zsidónőt keresek gyermekeim mellé, aki főzést is vállal. Mindeneslány van. Cs ladtagnak lesz tekintve Németül beszélő előnyben. Hoffmann Manó, Sopron.

BAUM BERNÁ nyugd. okl. tanító és hittanár, elvállalja elhalt családtagok lelkiüdvének szolój (Misnajesz) tanulást és imát, esetleg a „Kadis“ mondasát is a gyászévben helyben ugyancsintén a vidékről, valamint Budapesten corepetitori állást elemi- és alsó középiskolai tanulók mellé a hit-tanból és a többi tantárgyakból, végzi bármely (szombaton szünetelő) bizalmi állást.

PERFEKT könyvelő állást keres gyakorlatlalt, ajánlkozik malomba szombat megtartása mellett. Ajánlatokat „Szorgalmas“ jeligére a kiadóba.

Állást nyer.

BELVÁROSI női kalap-szalomba

tanulóleány fizetéssel felvételt József-tér 12. Női kalapszalomb.

Külfönte.

Dr. FRISCH: „Szemelvények a Bibliából“ című könyve jutányos áron kapható a Zsidó Újság kiadóhivatalában, VII. Sip-u. 10.

ÁRVÁN MARADT 16 éves fiu, igen tehetséges, fest, és zeneileg is képzett, adoptáltatná magát. Józsviv szülőknek halás és szerető fia lenne. Szíves ajánlatokat „jó gyermek“ jeligére a Zsidó Újság kiadóhivatalába kérünk.

ORTH. családnál fiatalabb fiu, vagy leány lakást kaphat olcsó áron. Esetleg kosztot is. Moskovitz Jakabné VII. Jósika-u. 10 IV. 38.

DANCIGER cukrászda Rombach-uccában visszavonulás miatt eladó.

BÉCSI UTAMRÓL hazatérve, vállalom a leginomabb kivitelben készült ruhákat, rendkívül olcsó árban. Szombaton zárva. Munk Sári, Kertész-u. 27. I. em.

A jesivák problémái.

„Mélyen tisztelt Szerkesztő Ur!
Mikor hézagpótló b. lapját megindította, beköszöntőjében az אין שׂוּר רק התורה הזאת jelszavával indult és a második számban a „Jesivák problémái“ rovatot megnyitotta, nagy örömmel vártam a nyilatkozatok, a tanácsok sorozatát, melyek a valódi bajok kutforrásait fogják feltárni és alkalmat adni azok orvoslására. Sajnos, nagy csalódás ért!

A jesivák miként leendő vezetésére mi nem vagyunk hivatva véleményyt mondani, ez tekintélyes gaon-jaink feladata. Bizzuk ezt csak rájuk. Ők mindannyian a régi jó iskolákból kerültek ki és nagyon meglehetünk majd elégedve, ha olyan tudású ifjakat kapunk a jesivákból, amilyenek ők maguk. Nem is ezt várják tőlünk, hanem olyan eszmét, *hogyan lehetne a mai rossz gazdasági viszonyok közt, a háboru által szétugrasztott és megszünt jesivákat újból életrekelteni és fentartani.* Ne vitatkozzunk afölött, tisztelt uraim, hogyan és mit tanítsanak rabbijaink, sem azon, legyen-e és hol legyen „nyilvánossági joggal felruházott jesiva“. Erre a mi viszonyaink közt már nincsen szükség, ép úgy, mint nem volt szükség a nagy ההם סופר és a הנה סופר idejében. Épúgy nem időszerűek ma a nagy centrális jesivák, mert ma azokat fentartani nem lehet. A „Tomché Jesivo“ minden erőlködése mellett sem képes a morzsákat összehozni ahhoz, amire szükség volna a jesivák fentartása szempontjából.

Valami más módot kell tehát keresni: *jesiváink szaporítását!*

Nekünk, — hála az Égnek — בלי עין הרע körülbelül 150 orthodox rabbink van. Kövessünk el mindent, hogy egyetlen rabbiság se legyen jesiva nélkül. Bármily kicsi legyen a rabbiság, 10—12 böcher minde-nütt kaphat elhelyezést és ellátást, részint helybeli kosztnapokkal, részint a környékből, a גליל-ból, pártoló díjak, הברה מונטה alakjában, úgy, mint régen volt. Ez minden nagyobb megterhelhetőség nélkül fog menni.

Minden rabbink annyi bochert tanítson csak, amennyit hitközsége és kerülete elbir tartani és még akkor is módunkban van 3000—4000 böchert szent Tóránkak nevelhetni. Még az az előny is meglesz, hogy rabbijaink elmondhatják magukról: „sokat tanultam mestereimtől, de tanítványaimtól még többet“. És megvalósul valódi értelmében bölcseink mondása: מרבה מרבה ישבה מרבה הנמה . . . ha sok lesz a jesiva, sok lesz a zsidó tudomány. El sem bírom képzelni, hogy ha ily irányu lesz a felbuzdulás, ha a Központi Bizottság, a Központi Iroda ily irányban fordul a hitközségekhez és rabbijainkhoz: akadna-e csak egyetlen rabbiság vagy egyetlen rabbi is, ki ennek a felhívásnak eleget ne tenne?

Összegezve tehát szerény véleményem: a mai nehéz gazdasági viszonyok mellett mindenképen lehetetlen nagy jesivákat fentartani és csak a fent ajánlott módon lehet kellő számban kellő képzettségű ifjut Tóránkak nevelni. Ha valaki jobbat tud, mondja meg!

Önt pedig, t. Szerkesztő Ur, arra kérem, ne zárja még be a vitát, hanem tartsa ezt a rovatot mindaddig nyitva, míg vitatkozó akad.

Szívélyes üdvözlettel:
Mandula Mór Miskolc.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Ur!
Méltóztassék megengedni, hogy bizonyos félreértések elkerülése végett b. lapjában bejelentsem, hogy távolról sem volt szándékomban a Zsidó Ujság 10-iki számában közzétett „Hol legyen a nyilvános rabbi-iskola“ című cikkemmel a debreceni jesivát vallásos érületében megbántani! הלא ידוע. Jól tudjuk e jesiva-ifjakról, hogy יראים ושלמים כולם mindannyian a legvallásosabb szel-lemben élnek és szent tanunkban ernyedetlen szorgalommal buvárkodnak. Nem a mai időkről beszéltem én. Világosan megírtam, hogy egyelőre a magasabb világi tudományok felé vezető utat ugyanis el van zárva a zsidó ifjak előtt. De különben sem tartom az erkölcsre veszélyesnek azt a kisebbszéri jesivát, melynek zömét 13—18 éves ifjak képezik. Az ilyen

jesiva mindenütt megtartja szentséges jellegét. Hanem igenis, aggályaink lehetnek e téren a *jövőre* nézve. Kifejtettem aggodalmaimat azért, hogy a nagyobb kulturvárosokban, a 300—400 növendéket számláló nyilvános rabbi-iskola 20—25 éves ifjai, kiknek mindegyike már a polg. iskola 4 osztályát elvégezte, ambíciójukat nem a szent tanulmányokban, hanem egyetemi gradus elérésében keresi.

Tisztelettel
Klein Jenő

I-ten angyalának megjelenése a csipkebokorban.

Irta: Halász Fülöp.

Csodálatos látvány bontakozik ki a nagy népvész előtt, amikor „legeltette ipának, Jiszrónak, Midjan papjának, juhait s odaterelvén a juhokat a sivatag mögé, odaért I-ten hegyéhez, Chórévhoz. S megjelent neki az Örökkévaló angyala tüzlángjaiban a csipkebokor közül“.

A Midrásban olvassuk: azért jelent meg I-ten a csipkebokorban, hogy arra tanítson téged, miszerint nincs oly hely, ahol nem volna a Sechinah (I-ten dicsősége.) Még a tövisbokorban is jelen van.

ללמדך שאין מקום פני בלא שכונה אפילו סנה. Mély értelmű igazságot tartalmaz a Midrás eme magyarázata. Még a jelentéktelen csipkebokor sem nélküli teljesen I-ten dicsőségének megnyilvánulását. Nemcsak a Nap, a Hold és a csillagok miriádjai hirdetik I-ten végtelen hatalmát és bölcsességét, hanem a porszeméből kisarjadzott fűszál is órála beszél. Nemcsak a tenger zugása zengi I-ten dicsőségét, hanem a virágok között susogó szellő is; nemcsak a sudar pálmában és a büszke libánoni céd-rusban nyilatkozik meg az Alkotó bölcsesége, hanem a csipkebokor tövises ágaiban is.

S az emberi életre vonatkozólag is ugyanezt akarja az i-teni Törvényadó. Ne pusztán csak az élet *jelen-tőbb mozzanatait, sorsirányító ese-*

A pápai rabbiválasztéshoz.

Megírta a Zsidó Ujság a multkor, hogy a pápai rabbiválasztás ügyének elintézésére az orthodox Iroda elnöke és alelnöke Pápára utazott. Közleményünkben egyesek célzatosságot vélték feltalálni, a melynek éle a hitközség rituális bizottsága ellen irányul. Ilyen szándék távol áll tőlünk, aminek bizonyítására más oldalról jövő közleménynek adunk helyet.

Pápáról ugyanis a következőt írják nekünk:

A „Zsidó Ujság“ helytelenül azt írja, hogy a rituális bizottság jogot „vindikál“ magának a rabbiválasztásnál.

Ezzel szemben tény, hogy a rituális bizottságnak igenis veto-joga van. E régi jogával élve, állást foglalt az adai főrabbi ellen, mert eddigi ténykedései alapján nem lát benne elég erélyt a hitközségünkben ismét előretörő neológ áramlatokkal szemben.

Eléggé sajnós, hogy nevezett főrabbi szembehelyezkedik a rituális bizottsággal, a helybeli orthodoxia védőbástyájával, és támaszkodva neológ érzelmű választóira, minden eszközt felhasználva ki akarja erőszakolni a rabbiállás elfoglalását. Ezen ténykedése váltotta ki azon ellenhatást, hogy ma már a lateiner-osz-

ményei emlékeztessenek minket I-tenre. Menyei Atyánk nem elégszik meg azzal, hogy csak esetről-esetre, mikor fölemel a sors vagy a porba sujt, gondoljunk rá; ő azt kívánja tőlünk, hogy *egész életünket és lényünket* rendeljük alá az ő szent Törvényeinek. Ő a „csipkebokor“ban is meg akar jelenni; életünk *legsűrűbb köznapjait* is meg akarja szentelni az ő jelentésével.

És ne higyük, hogy csupán csak szárnyaló gondolatokban és a lélek nagyobb mélységeiből fakadó érzelmekben jelenhet meg nekünk az Ur dicsősége s hogy a mindennapi élet apró-cseprő jelentéktelenségei méltatlanok az Ő dicsőségének és uralmának megnyilvánulására. Ez a felfogás téves. A Tóra alapján életednek legérezékibb megnyilvánulásai is meg lesznek tisztítva a salaktól, a nemtelenség szinezetétől. A Tóra követése alapján a „csipkebokor“ fölött is I-ten dicsősége fog ragyogni.

Az erős és szent akarat oly kincs, mellyel a szegény is elérheti, hogy az ő „csipkebokra“ fölött is megmegjelenik I-ten dicsősége. És bur-

jánozzanak akár csipős csalánok is a te életed pályáján, legyen bár földi sorsod kiellen és mostoha: nem szabad kétségbeesned, egészen elhagyatottnak érezned magadat. Hiszen a csipkebokorból szólt vala I-ten Mózeshez.

Az i-teni gondviselés szent akarata folytán még a szenvedések is javadra válhatnak. *Vajmi gyakran csakis a szuró csalánok mutatják meg nekünk az I-tenhez vezető szent ösvényt.* Sorscsapások? Balsors? Nem láthatjuk előre, hogy mi válik igazán javunkra, tehát ne zugalódjunk. A csalánban, a tövisben, a szuróscsipkebokorban is megnyilatkozik I-ten akarata és előrelátó bölcs gondviselése . . .

Hetiszdránk elbeszélése szerint Mózes botjából kigyó és a kigyóból megint bot lett, aminek ez a képletes jelentése: A bot, azaz, amire az ember támaszkodik, a hatalma, gazdagsága, ha I-ten úgy akarja, kigyóvá is válhatik, megrontója az embernek, viszont ugyancsak az Ő akaratából a kigyó, a mostoha sors korbácsának bőrkigyója, megint bottá válhatik. I-ten akarata még a kedvezőtlen körülményeket is az ember javára fordíthatja. (Hirsch S. R.)

Vagyis mindenképen úgy van: a csipkebokorban is megnyilatkozik I-ten irányító hatalma és dicsősége.

Igaz bíró az I-ten.

Irta: Ben Josua.

A nagy háboru idején Romániában jártam, onnan hoztam magammal ezt a mindenképen jellemző históriát. Érdekesnek is mondhatnám, jóllehet se megkapó meséje, se bonyodalma, még az ugynevezett költői igazságszolgáltatás is hiányzik belőle, de maradjunk csak szerényen a jellemző szó mellett. Történetem jellemző — a viláért sem mondom, hogy jellemző a zsidóra, vagy a keresztényre, vagy hogy jellemző a zsidóra és a románra . . . a novellista első sorban emberekkel dolgozik . . . hanem csupán annyit mondok, hogy jellemző a jó és a rossz emberre.

Történetem egyik hőst Grósz Ábrahám-nak hívták; Erdélyből származott ki Románországra. Másik hősének is volt neve, de csak annyit írok ki felőle, hogy pápa volt ott, ahol Grósz Ábrahám boltos volt. Minek adjak nevet annak, aki nem érdemi

meg, hogy embernek született, hogy anya hozta a világra? Lejátszódott pedig ez a történet egyik kis romániai községben, Falticsén megyében, az egész világon hírré ment nagy parasztlázadás idején.

Grósz Ábrahám földhöz ragadt kis boltos volt és i-tenfélő jó zsidó. Kőolajat, lisztet és efféléket árult; nem károsított meg senkit, nem usztorázott ki senkit; békében is élt az egész bocskoros községgel, nem volt baja senkivel.

Csak a falu pópája üldözte. Miért üldözte, nem tudta, a falu népe sem tudta, talán maga a gyűlölködő pápa sem tudta, üldözte, ha másért nem, hát azért, mert zsidó volt és kárt okozott neki, ahol és amikor csak lehetett.

Szegény védtelen zsidó mit tehet sokat a falu pópája ellen? Semmit sem tehet, csak tűr némán és rábizza magát az I-tenre.

Grósz Ábrahám is így tett. Szenvedett és hallgatott, nem ment panasza senkihez, és ha már nagyon keserű volt a lelke, csak így sóhajtott fel magában:

„Igaz bíró az I-ten! ה' שופט צדק. Amivel azt akarta mondani, hogy ítél meg az I-ten a gyűlölködő pápa fölött annak sok rossz-szasága miatt.“

Mint annyi falusi zsidónak, már mint korcsmárosnak, szatocsnak, Grósz Ábrahám boltosnak is az a szokása volt, hogy reggel az üzletben végezte az előirt ajtatokodást. Ott rakta fel a ffillint, vette körül a táliszt és járt fel-és alá vagy hajlongott jobbra-balra és ha vevő jött éppen, hát — úgy gondolta, — a mindennapi kenyérért talán elnézi a jó I-ten, — szépen kiszolgált a vevőt. Csak akkor tett kivételt, mikor a smóno-eszre-t mondotta; ilyenkor kelet felé fordulva egy helyen állt és ha benyitottak az üzletbe, jelt adott a vevőnek, hogy várjon. És a jölelki parasztnép várt is türelemmel; — imádkozik a boltos, — gondolta a bocskoros vevő — és előbbre való az I-ten, mint az öt báni ára halzsír.

Egyszer maga a pápa nyitott be korán reggel az üzletbe és éppen akkor nyitott be és kért szivart vagy mit a zsidótól.

tály komolyan gondolkozó és számottevő tagjai, valamint hitközségünk békéjét és egységét szíven viselő része szembefordultak vele és az utóbbi képviselőtestületi gyűlésen egész nyíltan ellene foglaltak állást.

Mégis, hogy hitközségünkben a kívánatos béke az összes frakciók között helyreálljon, meghozta az Orth. Közp. Iroda elnöksége azaz: Frankl Adolf elnök és Hartstein Lajos alelnök — mint erről a Zsidó Ujság megemlékezett — azt az áldozatot, hogy idele utaztak azon célból, hogy ha csak lehetséges a **בְּשָׁלוּם**, a béke helyreálltassék és ezáltal a pápai hitközséget a szakadástól, mely az adai főrabbi választásának megerősítése esetén kikerülhetetlen, az utolsó percben megmentsék. — Ebből a célból békekonzferenciát hívtak össze, amelyen a fentemlített ilusztris vendégek elnöklele alatt következő urak vettek részt: Hitközség részéről Breuer Lázár elnök, Fischer Gyula alelnök, Weltner Manó és Preisach János tanácsosok, Dr. Kende Ádám és Breuer Lipót. — A rituálisbizottság részéről: Steiner Vilmos biz. elnök, Hoffmann Hermann, Marton János, Krausz L. H., Grosz Samu és Burger Márkus. Az adai főrabbi párt részéről pedig Böhm Samu pártelnök, Wittmann Ignác alelnök, Biedermann Tóbiás,

mikor ez kelet felé fordulva a smoneszrét-t mondta. Grósz intett neki, hogy várjon, ajkára is tette a kezét, jelezni akarva ezzel, hogy tilos most megszólalnia, de a pápa bezzeg nem mondta, hogy előbbre való az I-ten, mint két vagy három kurta szivar.

Lehorrdta a boltost, lepiszkolta csunyaül. — Ugrasz mindjárt, te göthős, — ugy esett neki szegénynek, — és kerited le azonnal azt a disznó-forrázó lepedőt? Így akarsz velem beszélni?! Amugy is elég piszkos vagy, hát még ebben a kapcánál is alábbvaló szennyfoltos holmiban! És mi csoda dögbőrből készült szij ez itt? Csavard le tüstént... no, nézze meg az ember.

Grosz Ábrahám sóhajtott. Hogy őt piszkosnak mondotta a pápa: ez is bántotta persze, de hogy a tfillinre azt mondta: dögbőrből készült szij és hogy a táliszra azt mondta: disznó-forrázó lepedő — ez könnyeket sajgalt a szemébe.

De nem szót fél szót sem. Lerakta a tfillint, letette a tálisz, kiszolgálta alázatosan a szentségtörő papát és csak azt

Schiffer Viktor és a párt jogügyi tanácsosa Dr. Györke Sándor.

Frankl Adolf elnök az értekezletet szép szavakkal nyitotta meg és Hartstein alelnökkel együtt az egész tárgyalás folyama alatt minden lehetőt elkövetett, hogy ezen békeakció a kívánt eredménnyel végződjék. Ugy a hivatalos hitközségi képviselő, valamint a rit. biz. tagjai még áldozatok árán is hajlandók lettek volna a békét megkötni és Elnöknek azon proposícióját elfogadni, hogy jelen esetben tekintsen el a rit. bizottság az őt megillető vétőjogától és vigyék a dolgot egy szabadon választandó rabbibizottság döntése elé, amielőtt egyetlen orth. zsidó sem térhet ki.

Legnagyobb meglepetésre az adai főrabbi-párt megbízottjai ezt a közvetítő indítványt, mely a béke alapjául szolgálhatott volna, kereken elutasították, eklatánsul bebizonyítva ezáltal, hogy mi sem áll tőlük távolabb, mint a békeszeretet. Ugy lát-szik ez a frakció a testvérharcot és viszálykodást ad infinitum akarja vinni, nem törődve azzal, hogy ezen régi tradíciókon alapuló, számottevő orth. hitközség a konzervatív elemek kiválásának kikényszerítése által teljesen a megsemmisülés lejtőjére fog jutni.

gondolta magában: megtojolja még ezt a bántalmat az örökké igaz Búró.

A rosszlelkű pápa ezután megtette többször is, hogy szándékkal nyitott be korán reggel az üzletbe. Leparancsolta a zsidóról a tálisz meg a tfillint; mikor meg Grosz Ábrahám megtette, hogy az asszonyt küldte az üzletbe, ő meg bent imádkozott a szobában, akkor az asszonyt szidta-gyötörte a pápa. — Ugye, ma nem imádkozik az urad, — szokta mondani az asszonynak — inkább bört hamisít a pinceben, az előbbre való annak a gaznak.

Es Grósz Ábrahám szegény, mikor ezt a beszédet hallotta, mit tehetett mást, az I-tenre gondolt.

A zsidó boltos csak a papától, de a parasztnép a paptól is, az uraktól is szenvedett. Ámde a föld népe nem mondta, hogy igaz bír az I-ten, nem is felülről várta a megváltást, hanem maga szerezte meg magának.

Előbb csak izzadt a gyűlölet a felbőszült szivekben, később lángra lobbant és

A valódi „Fräulein Betty.”

Magyarországon egyideig sajtóbeli szenzáció volt a „Fräulein Betty.” Az egész reklámra volt beállítva Skeptikusok körében ezért általános volt a vélemény, hogy a nevezett kisasszony csupán hírlapi kacsa. Ez azonban nem így van. Valóban működik Rothschild Betty kisasszony, aki a bécsi agudista „Jüdische Presse”-ben nyilatkozik. Érdekes beszámolójából kiderül, komoly, alapos és orthodox volta s Szóval: hamisított kiadásban vagy beadásban nyerte a neolog sajtón táplálkozó orthodox közönség a valóban kitűnő hölgyről az értesítést. A valódi Betty kisasszony a következőket jelentette:

— Egy év óta a lengyel zsidóság körében működöm. Főleg a krakói „B.sz Jákov tanítónőképző intézet”-nek szentelem erőmet. Ez az intézet célul tűzte ki vallásos tanerők nevelését. Az intézeten 3 leány és egy asszony működik.

Pedagógiai tárgyakon kívül a nővendékek az imakönyvben, chümissban, zsidó történelemben nyernek kiképzést. A növendékek továbbá megtanulják a varrást, hímzést és kalapkészítést. Több helyen már az intézet növendékei tanítanak kitűnő sikerrel. A chaszidim vezetői rendkívül pártolják az intézetet. Így például a radomszki rebbe rokonszenvezik nagyon a mozgalommal. A szellem

kitört. A kiszípolozott parasztnép nyíltan fellázadt a rend ellen és az ő megfontolói ellen fordult; a Kárpátoktól a Pruthig ahány község, annyi tüzvész volt és a kaszára kapott condra a reverendát kereste és a nadrágot.

Valamely esős, ködös reggel a mi papunk is úgy ébredt, hogy majd beleverte fejét a mestergerendába, olyan ijedten szökött fel édes gondatlan fektéből. Fegyveres emberek, az ő tulajdon hívői, feszeggették a kaput: — ágyában fojtsuk meg azt a vízholdia papunkat; az urakkal tart, tehát haljon meg, — így orditoztak az emberek.

A halálra vált pápa rémülten menekült. Az udvarra, a kertbe, majd a kertek alatt húzódo árokba, ahol kétségbeesetten szét-nézett, vajjon kihez is futhatna, hogy arra bizza az életét?

Mindegyik kert egy-egy parasztházhoz tartozott és mindegyik házban egy-egy karó várt rá vagy kerék. Abba húzná a háznak a gazdája, ha hozzá menekülne.

(Folytatás és vége a jövő számban.)

a legszigorubb vallási követelménynek megfelel. Erev róschodeskor a növendékek börtölnek Ruházatuk a legmesszebbmenő uton eleget tesz a cenitusz követelményeinek.

Fejtegetéseit a következőképen fejtezi be: „Ha a nőt meglehet nyerni az orthodox zsidóság eszményei részére, akkor ez a zsidóság megmarad a modern idők minden zivatarja dacára.” És ebben teljesen igaza van a valódi Fräulein Betty-nek.

A vallásos ifjúság szervezése

— Levél a szerkesztőhöz. —

Örömmel látjuk, hogy a „Zsidó Ujság”, mely önzetlen és eredményes munkát fejt ki azáltal, hogy a zsidó vallási és kulturális élet fejlesztésére irányuló törekvéseknek és eszméknek megvalósításához b. lapját rendelkezésre bocsátja.

Ezen körülmény készlet bennünket is, hogy mozgalmunkat, amelynek érdekében ugyan már a múltban egy memorandumot intéztünk az illetékes körökhöz, de amelynek eredménykép eddig, sajnos, csak biztató ígéretet kaptunk, a „Zsidó Ujság” útján terjesszük a nyilvánosság elé, mi, hogy az eszmének minél szélesebb körben való propagálása, illetve a közvéleménynek a praktikus megvalósításához való hozzájárulása az egyedüli eszköz célunk eléréséhez.

A szerencsétlen háború befejezésekor Magyarországon nagyobb számban alakultak „Tiferesz Bachurim” egyesületek, azon célzattal, hogy egyrészt az orth. fiatalság azon rétegei részére, akik a rossz gazdasági viszonyok miatt tanulmányukat a jesivában nem folytathatták, annak hivatásuknál fogva csak nagyon rövid időt szentelhettek, mód nyujtassék a már elsajátított ismereteik bővítésére, másrészt hogy a vallásos érzésnek ezen rétegben mutatkozó gyengülő irányzatát legyőzve, a vallásosság újjászületésének útját egyengessék. Ma már Magyarország területén körülbelül ötven „Tiferesz Bachurim” egyesület működik, amelyek a zsidó

orth. fiatalság vallási életében hézagpótló intézményeknek mondhatók. Ámde ezek csak lokális szervezetek, amelyek a saját hitközségük erkölcsi és anyagi támogatására utalva és nagyrésztben ezek indolenciája folytán, sokkal szűkebb keretek között mozoghatnak és fejthetik áldásos működésüket, mint amelyet az ily nemes intencióju intézmények megérdemlik. Több helyen a jelenlegi viszonyok között meg sem alakulhatnak.

Az egyedüli megoldást, abban lát-nók, ha a „T. B.” egyesületek egy országos szövetségben tömörülnek.

Ezért bátorkodunk felhívni az illetékes köröket és a „T. B.” testvéregyesületeket, hogy az országban levő „T. B.” egyesületek egy országos szövetségben való tömörülésének kérdését e lap hasábjain tegyék vita tárgyává és hozzászólásaik révén mozgítsák elő ezen mozgalomunk megvalósítását. Hiszen láthatjuk, hogy Bécsben és Németországban a zsidó fiatalság, egy szövetségben tömörülve az ugynevezett „Aguda Jugendgruppe”-k, milyen hatalmas eredményeket érnek el a zsidó fiatalság vallásos érzése és a tóra tanulás fejlesztése körül. A mi ifjúságunkban olyan értékes anyag rejlik, hogy kellő szervezéssel sokkal szebb eredményeket érhetünk el, mint amit a külföld felmutat.

Véleményünk szerint a megalkandó szövetség háromféle irányban fejthetné ki működését és pedig:

- Vallási,
- Kulturális,
- Szociális irányban.

a) Az ifjúsággal meg kell ismer-tetni vallási törvényeinket és szokásainkat, meg kell szerett tünk szertartásainkat és rá kell őket szoktat-nunk a vallásgyakorlatra. A zsidóság a gyakorlati élet vallása és ezért arra kell törekednünk, hogy a zsidó ifjúság élete minden mozzanatában zsidóul érezzen és cselekedjék.

b) Kulturában is zsidóságra kell nevelnünk ifjainkat, a Tóra és Talmud ismeretét kell terjesztenünk és meggyőzni őket arról, hogy az ősi zsidó kultúra szebb, magasabb és élvezetesebb a világ minden szép-irodalmi művénél, Szórakozóhelyek

helyett a tanházakba kell őket vinni és arra szoktatni, hogy világi élvezetek helyett a szellemes tóramagyarázatokban találjanak gyönyört.

c) És nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a szervekedésnek igen fontos szociális célja van. A szombattartó ifjúság összetartása a szombattartással kapcsolatos kenyérkereseti ágakon való elhelyezkedési lehetőséget előmozdítja. A „T. B.” egyesületek támogathatják jesivákon tanuló tagjaikat, vezethetik a helységükben lévő jesivák adminisztrációját. De legüdvösebb szociális hatásuk abban mutatkozik, hogy tagjaikat elvonják a léha társaságtól és vallásos társadalommá alakulva, szilárdabban állják meg helyüket az élet harcaiban.

Az eszmét felvetettük. Az illetékes körökön mulik, hogy pusztában elhangzó szót marad-e felhívásunk, vagy pedig gyors cselekedet követi ezt. A zsidó orth. ifjúság tömörülésre készen áll! Csak legyen, aki élére álljon.

Hittestvéri üdvözlettel

„Tiferesz Bachurim” Debrecen.

ישר Tej, vaj, turó és mindennemű tejtermékek legolcsóbban kaphatók
Altmann, Dob-ucca 28.

כשר árut

ismét készít ez évben az ismert kitűnő minőségben, szigoruan rituális előírás szerint

Schreiber Simon

egri főrabbi főtisztelel ő ur felügyelete alatt a
Franck Henrik Fial
cég.

Levelezési cím:

Budapest, VI,

Nagy János-ucca 1

Telefon: 129-19.

Főpostafiók: 216.

A vallásos Rothschild

(Folytatás a múlt számból.)

Január 25-ikén lesz huszonöt éve, hogy az újabb kori zsidóságnak egyik legjelentékenyebb alakja, báró Rothschild Vilmos, a Majna melletti Frankfurtban meghalt. S mert nemcsak vagyonra, társadalmi állásra és ugyszólván az egész világra kiterjedő közzgazdasági tevékenységre nézve volt a legelső egyike, de mint a példaképe volt az igazi bibliai szellemű áthatott vallásos zsidónak: ezért kegyeletes kötelességet teljesítünk, hogy elhalálozása 25-ik évfordulója alkalmából lapunk még 2-3 hasábját az ő emlékeztetének szenteljük.

Báró Rothschild Vilmos egész élete igazi zsidó élet volt; szakadatlan קידוש השם volt az ő földi pályafutása öntudatra ébredése első percétől szívének utolsó dobbanásáig. Cádik volt a szó legszorosabb értelmében; palotájában saját beszámórt rendezett be magának, saját rabbival és minajannal s ha utra ment, ezt mindig magával vitte, hogy barhol vasuton, hajón vagy szállodai lakosztályában minajannal imádkozhassék. Hogy a szombat nála igazi szentség s hogy a háza a legszigorubb követelményeknek megfelelő kóser ház volt, külön nem is kell hangsúlyozni. Bankhaza szombaton és ünneppapokon mindig zárva volt, akármiilyen fontos financiai ügyek vártak sürgős elintézésre.

A volt osztrák-magyar monarchiának főkonzulja volt Frankfurtban, de jóllehet már mint ilyen is sok diplomáciai fogadásnak ot volt és jóllehet felesége sokszor vendége volt Frigyes trónörökös és későbbi császár feleségének: sohasem történt, hogy az ő, akár épen olyan vallásos felesége is egyenlet egyszerű is a rituális etkezes ünnepet ellen vetett volna.

S nemcsak kozmondássá vált jótékony-ságára, de bibliai szelleműl átítatott hit-hűségére is ragyogó fény sugarat vet a tény, hogy minden jövedelme után כספים-ot, vagyis egy tízedrészt a szegényeknek juttatott. Milliókra rugó jövedelme mellett ez a tized persze igen tekintélyes összeget tett.

Mint bankháznak főirányítója és vezetője természetesen sok dolga volt, mégis mindennap időt szakított magának ahhoz, hogy házi rabbijával, Fromm rabbival talmudot tanuljon és küztudomása volt, hogy ezen a téren való tudása a középszerűség mértékét jóval meghaladta.

Az 1890-es években történt, hogy a boldog emlékü Rothschild Vilmos báró gyógykezelés végett Karsbadba ment. Akkoriban a szigorúan kóser ételmezés még sok kívánni valót hagyott fenn, így hát legelső sorban is erről gondoskodott a báró, és mondanunk sem kell, hogy vallásos lelkiismeretét tökéletesen megnyugtató módon.

De a kóser tejjel bizony nehézségek merültek fel, mert magában Karlsbadban

nem volt tejgazdaság, hanem a környékről hozták be a tejet. Am, akik ezzel foglalkoztak, vagy nem voltak zsidók, vagy csak nagyon megbízhatatlan zsidók voltak s így a bárónak az az ötlete támadt, hogy a villában, melyet bérelt volt, istállót rendeztet be és abban tehenet tart, hogy saját szolgaszemélyzete, mely tudvalevőleg egytől-egyig szigorúan vallásos zsidókból lett összeválogatva, közvetlenül lássa el őt tejjel. Kérdést intézett hát a villa házmesteréhez, aki akkor még nem tudta, ki is a bérlő, lehet-e itt istállót berendezni és abban tehenet tartani? Mire a házmester azt felelte, hogy minden lehetséges, ám akkora költséggel fog járni, hogy ilyenmit csak egy Rothschild engedhet meg magának. — Nos, én vagyok Rothschild — jegyezte meg mosolyogva a báró és azonnal intézkedett, hogy ötlete kivitelre kerüljön. Ilyen תורה-t tanusított a meg-bodogított báró még a tej dolgában és még fürdőhelyen is, ahol tudvalevőleg sok mindenben engednek az emberek.

Ugyanakkor egy oroszországi rabbi is Karlsbadban volt gyógykezelés céljából és a báró többször meglátogatta. Valamely napon a báró épen egyik németországi herceg társaságában sétált, amikor szembe jött vele az illető orosz rabbi. Rothschild erre rövidesen bucsút vett a hercegtől és a rabbihoz sietett, hogy üdvözzölje.

Nem ismeretlen adat báró Rothschild életéből az sem, hogy mikor a nagy híru pozsonyi rabbi, a Kszáv Szófer רב ל Frankfurtnak az ő vendége volt, megkérte, hallgatná ki leányait a נשים-ből. A rabbi ennek készségesen eleget tett és a Rothschild baronszék kitűnően felelt.

Mikor a híres kolomeai rabbi Hillel רב ל Frankfurtba jött, Rothschild meghívására egyenesen az ő palotájában szállt meg. A báró, mint ezt szombat kivételével mindennap megtette, akkor is már jókor reggel bankjába hajtatott, ahol saját imaházában saját minajával imádkozott, de mielőtt elment volna hazulról, megparancsolta szolgaszemélyzetének, hogy a cádikot, kit a hosszú utazás kifárasztott volt, ne keltsék fel, hanem hagyják nyugodtan aludni. Mikor reb Hillel felébredt, már kissé későn volt ugyan, mégis még imádkozás előtt rituális ürdöt יקרד akart venni. Megkérdezte hát az egyik szolgát, van-e közelben zsidó rituális fürdő? Főtisztelendőség talán mikvát gondolt P mondta a szolgál. — Nos van ilyen itt a palotában és a báró ur maga is ma már a mikvában volt. Mindennap frissen melegített vízzel látjuk el. — Fürdő után a cádik, hogy megimádkozzék, más szobába vonult s ekkor meglepetéssel látta, hogy ez köröskörül tele van rakva talmud-foliánsokkal és más zsidó tudományos művekkel.

Egyik télen, épen pénteki napon, igen nagy hó eset le Frankfurtban, mire a város köztisztasági hivatala szigorú rendeletet bocsátott ki, hogy mindenki haladéktalanul tartozik az udvarán és a háza előtt

lévő havat eltakarítani és a városból kifuvaroztatni. Rothschild, látván, hogy a szombat beállta előtt emberei nem készülhetnének el a munkával, azonnal kocsit küldött dr. Horovitz rabbiért, akitől azután megkérdezte, hogy mit csináljon? A rabbi minden hosszabb gondolkodás nélkül azt tanácsolta a bárónak, hogy kössön szerződést valamely nem zsidó emberrel, melynek értelmében ez magára vállalja az akkor leesett és a tél folyamán még várható minden hónap eltakarítását. Rothschild úgy is tett, megkötötte a szerződést és szerencsésen elkerülhette az önkéntelen הלל שבת-t.

Sokszor láthatták a bárót, amint szombaton, szakadó esőben, ernyő nélkül ment és nem egyszer történt, hogy a templomból hazamenet alaposan megázott. Mégsem engedte meg soha, amin mások sajnos bizony gyakran tulteszik magukat, hogy nem zsidó szolgálainak egyike tartsa fölőtte a kifeszített ernyőt.

Valósággal csodálatra méltó, mint ülte meg az ünnepeket. Szüksék hét napjára hét garnitúra שבת-ot készített elő, minden napra egyet-egyet. Ennek oka az volt, hogy olyan szent lelkesedéssel, olyan רב-הנהגה-szal mondta a ברכה ו-ה-ה-re és imádkozta el a הלל-t, hogy eszrogia és lülevje mindíg valami hibát kapott. Ezért gondoskodott minden napra más-más שבת-ot-ról.

Fiatalabb éveiben miníg személyesen érintkezett a talmudtudósokkal, akik valami ügyükben házához fordultak: sokszor שבת-ot is mondatott magának és nem egyszer parázs שבת-ot-be is bocsátkozott az illető תורה-vel.

Ami a magyarországi jesivákat illette, hát alig volt akkor még meggesonkítatlan hazánkban jesiva, melyet ne támogatott volna. Kisebbség évi 80-100 márkát kaptak tőle, de voltak egyes jesivák, melyek évi 1000 sőt 2000 márka szubvencióban részesültek. Egyes böcherok is, ha hozzá fordultak, 25-50 márka segélyt kaptak tőle.

Rothschild Vilmos bárót illetőleg el lehet mondani 25 év után is, amit elhalálozásakor mondtak róla:

נר ישראל ודורה רבב ישראל ופשינו
תנצבה עד יקבו ישנו עפרו אמן!

KATZBURG TESTVÉREK KÖNYVNYOMDÁJÁ

lényegesen megnagyobbítva
és modernül berendezve
VII., Akácfa ucca 45. szám
alá helyeztetett át.

SKREK szalámit kérjen minden
orthodox élelmiszerüzletben.

A Machziké Hádász közgyűlése után.

A múlt héten lefolyt alakuló közgyűlés után többen megemlítették, hogy a nagyközönség nincs egészen tisztában a nemescélu egyesület törekvéseivel. Szükségesnek tartjuk ezért, hogy az alapszabálytervezetből közöljük az ide vonatkozó részletet.

„Az egylet célja, hogy működési körében a zsidó vallásnak és szent Tórának sértetlen fennmaradását propagálja, a hithűséget és tóraoktatást elősegítse, az ősi hagyományok iránti tiszteletet ápolja és fejlessze. Az egylet odahat, hogy a szombat és zsidó ünnepek a vallási követelményeknek megfelelően megtartassanak. Gondoskodik szombattartó alkalmazottak díjmentes elhelyezéséről. Gondoskodik arról, hogy a zsidó vallási törvények gyakorlásához szükséges szertartási tárgyak, valamint rituális élelmiszerek vallásilag feltétlen megbízható forrásokból szereztessenek be. Ha valamelyik rituális kegy- vagy élelmiszer vallási megbízhatóságára nézve kétely támadna, annak elbírálására — amennyiben ez nem a magyarországi aut. oith izr. hitfelekezeti szervezeti szabályzata alapján az országos rabbi-bizottság hatáskörébe tartozna — az egylet rabbi-bizottsága bir kizárólagos illetékeséggel.”

Ebből az alkalomból pótlólag megemlítjük, hogy a múlt számban felsoroltakon kívül a főbbik sorában helyet foglaltak még: Breuer Bernátabi, Goldstein Ezra, balatonfüred, Löblovics Bernát kiskörösi, Pollák Sándor soldvadkerti főbbik. — Az egyleti keretből kikiváncokznak dr. Dohány József halasi főbbik beszéde az egyesület propaganda módjáról. A múlt héten térszúke miatt kimaradt beszédnek egy részét igen sok jelenlevő kérésére itt adjuk:

Duna-Tisza-köze homokbuckái közé épített hitközségemből hozok üdvözlést eme szent gyülekezet részére. Épülhet hitközség kötött talajban, szirtes hegyen, amienk futó homok között létesült. Talán a lelkek is futóhomok-szemek voltak egykor. De azt tapasztaltam, hogy a futóhomok illatos akác által kötött talajja fejleszthető, úgy sikerült a lelkeket is hidlombos kitartás-fájával szilárdá tenni.

Szeretettel köszöntlek én is, vezé-

rek, benneteket, ne vessetek meg. Hisz ózonos tavasz hajnalán apró madárkák csicsergéssel köszöntik a felkelő napot. S a nap se haragszik érte! De ne haragudjatok, ha a hangnem helyett, mely az előttem felszólalók ajkán szállt eddig, az én hangom kissé nyersebb lesz. Nem árt A természet nagy kórusában nemesak pirosló virágok vannak, hanem feketéllő földhát is van. A zenében nemcsak fűbemászó, hanem recsegő hangok is vannak. De ezen színök és hangok nem hogy kellemetlenné, ellenkezőleg kellemesen elviselhetővé teszik a szemnek a természetet, a fülnek a zenét Mert ezzel közelebb hoznak mindent az élethez! És ezzel a szóval: az élet, meg is jelöltem felszólalásom célját.

Eddig arról hallottam, mi van a programban, én arról szólok, ami nincs benne!

Tudjátok-e, hogy hatott reám mindez, amit eddig hallottam, mintha valami lángeszű művész egy gyönyörű képet festett volna, mit megbámul mindenki s elragadtatással szemlél. Eme kép fejére ráirta a művész: ez ez a hűség jelképe, az egy kéz: יד אמת a másik kéz: יד שבת s így tovább. Hisz a Tan תורה 613 parancsolata az emberi szervezet 613 ideg és izom rostjaira lett szöve, mondván: im ebből és evvel állsz és bukol ember! De aki a képet látja, azt fogja mondani, beh kár, hogy a művész elfelejtett életet lehelni a képbe, hogy ez itten járna közöttünk! Vezérem, Tanítóim, ilyen genálisan festett kép ez, amit én látok, csak egyet nem látok, nem érzem az életet, mely benne lüktet! Hogy fogjuk ezen eszméket a tömegbe átvenni? Mert míg ezt a nép közé nem ömlesztjük, addig az egész élettelen festett kép marad! Mindjárt meg is mondom, ez hogy érhető el! Propaganda osztály létesítése által! Miből áll a propapanda? Elsősorban sajtóval kell birtunk! Erős biztos alapokra fektetett, szeretettel körülvevő és támogatott sajtót kérek! Nem beszélék azon tiszteletre méltó kivételekről, kik oly magasra tudják lelkeket fellendíteni, hogy már minden sajtótermék részükre feleslegessé válik. Az ő lelkük már ugys kifinomult! De hány van ilyen? De kérdem, van-e egy is e teremben, kiknek a házából a napilap ki van tiltva? Látjátok e lapokban, hogy minden egyes egylet, alakulás, minden társadalmi, szociális megmozdulás, hogy sorompóba állítja katonáit, előharcosait és azok minden lendülettel vetik magukat a lelkekre s tartják azokat vaskapcsokkal magukban! Nézzétek, hogy nincs esz-

köz, mit fel nem használnak eszméik megnyerésére! Minden uccasorokról felénk kiáltoznak! Mint hatalmas golfáramlat mossák alá a lelkeket. S hány lélek ment már részünkre így veszendőbe a veszélyes tanok eme zúgó tengerében?! S mit tettünk mi? Semmit! Mit akarunk tenni? Hogy lesz az élet eme eszméktől áthatva? A jövőről akarunk gondoskodni? De hogyan? Hogy itt e teremben nemcsak fűbemászó, hanem recsegő hangok is vannak?

הוא יתן לנו את הדרך ואת הדרך יתן לנו את הדרך? Hol a mankók? Nem látom! Egy hatalmas sajtóáramlat kell teremteni, hogy így az anyagi gondoktól mentesen, függetlenül, népszerűsíthessük eme eszméket! Jertek a nagy Alföld homokbuckáiba, tekintsetek körül, az idők szele hova sodorta a futóhomok lelkeket! Itt avagy a Dunántul. Hány báránka gyöngült le, maradt el a nyájtól, győződjetek meg, hogy valóban valami Torafurulyának kell felhangzan edeseni és keserüen, keményen és lágyan hívogatva és csalogatva, melvissza tereli eme lábba tévedt kóri lábetegeket De ne áltassuk magunkat! Patinás konzervatív házakban is akad ily legyöngült báránka, ki a napilap egy-egy kitergetett fertőjéből nevet a kétségbeesett apa szemébe! Egyedül egy nagyszerűen felszerelt sajtóhadjárat képes felvenni a harcot eme veszedelemmel! Gondoljátok a kor zúgó viharára, szobába bujt suttogással lehet-e a küzdelmet felvenni? Vagy nem törődünk vele, ha mind szűkebbre szorul a gyűrű az intranzingensek körül? Csapjon fel a felbuzdulás orkánja és terelje eme egyesület tagjait és hordjunk össze anyagiakat és lelket, teremtsük meg, neveljük, dédelgessük ezt a mi sajtónkat. Sajtó, melynek minden szavát tóra-nagyjaink sugallják! Ezen sajtóban legyen mindaz, amit lélektápláléknak neveznek, csak nem politika. E sajtó tükröztesse vissza a mi emberideáljainkat, úgy, ahogy mi azokat elképzeljük.

Az elmúlt évtizedben megtanu tunk lemondani sok mindenről egyik-másik eszmény érdekében. Ennél fontosabb, szentebb eszményt nem ismerek. Ide minden felesleget! Jertek, kik tekintélyek vagytok, kikben a tehetség szikrája lobog, kiknek lelkében hamisítatlan tórahit ég, kiknek gyakorlati élet-utja mocsoktalan, irjatók, de ám keljetez zarándok-utra is és amint profétáink városról-városra, így járjatok be ti is eme országot, behatolva minden zugba, ráncigáljatok elő minden megfogható lelket, hogy ez az ország ismét benépesüljön tóra-életű emberekkel.

A Dob-uccából a „Free Synagogue“-ig

Különös tünet, hogy az amerikai zsidóságnak a reformrabbik zömét Magyarország és Nyugat-Európa szállítja. Míg az igazi nagy tudósok, az írók, az Oceanon túl a keleteurópai nagy zsidó rezervoárból kerülnek ki, addig a reform-mozgalom élén állók rendszeresen a nyugateurópai kultúra köréből származnak.

Németországból vándorolt ki például 1866-ban dr. Hirsch Sámuel, ott reformrabbi lett, fia pedig Hirsch Emil Gusztáv, a legszélsőbb reform képviselője egész Amerikában. Amikor a szélső reformer már Amerikában volt, akkor talán *Semuel Weisz* még a pesti Dóbc-utcában járszódott, amikor azután atyja Reb Ájren Weisz, a vallásos lámden, aki nem tudott Magyarországon megélni Amerikában vitte, ahol a jeleseszü fiuból nemskára Stephen S. Wise lett.

E budapesti születésű Wise a most oly gyakran említett reform rabbi — jelenleg „szabad zsinagoga“, Free Synagogue szóoka, — akinek afféjéről még a magyar napilapok is írtak. Még a múlt héten szándékoztunk megemlíteni a dolgot, de akkor nagyon zavarosan tünt fel az egész amerikai hiradás, amelyet lapjaink átvettek. Ugy lát-szik, hogy a liberalizmusukban a zsidó közönségnek akarták érdekes olvasmányt nyújtani. Pedig a dolog igazán intern zsidó ügy.

Amerikai hiradások szerint ugyanis az orthodox rabbik uniója rendkívül éles határozatot fogadott el Wise ellen, mert egyik szónoklatában a kereszténység alapítóját vallási ideálként állította oda és erkölcsstanát elfogadásra ajánlotta a zsidóságnak, amely sokkal inkább áll — mondotta — a keresztény erkölcs alapján, mint a zsidókat elnyomó kereszténység. A megtámadott Wise erre meg cáfolta a neki tulajdonított kijelentéseket, mert ő — mondotta — szónok-

latában csupán arról szólt, hogy a kereszténység erkölcsstana zsidó talajból fakadt. E témáról Klausner József héber írónak a kereszténység alapítójáról szóló könyvével kapcsolatban beszélt és e könyvében a kereszténység keletkezése teljesen zsidó keretben van elhelyezve, azaz a kereszténység összes erkölcsi tanításai a zsidó irodalomból vannak véve.

Aki Wise irányát ismeri, az természetesnek találja gondolatmenetét. Hiszen Wise harminc év óta a legismertebb reformszónokok egyik e. Több ízben szónokolt Londonban is Claude Montefiore templomában és Montefioreról éppen a múltkor volt olvasható a Zsidó Ujságban, hogy össze akarja olvasztani a zsidóságot a kereszténységgel. Ezért szónokolt a budapesti unitárius gyülekezetben, is egyszer, liberális időkben, a mostani nagyváradai rabbi, dr. *Kecskeméti Lipót* is.

Amerikai zsidó körökben, — amint látjuk az amerikai lapokból, — azért kellett az orth. rabbik uniójának tiltakozása nagyobb emóciót, mert a rabbik kijelentették, hogy nem támogatják a Wise által vezetett palesztinai akciót, amelynek célja: öt millió dollárt összehozni ebben az évben Palesztina céljaira. Wise ugyanis régi cionista, aki tüneményes szónoki képességeivel a reformzsidóság körében még sokkal nagyobb karriert csinálhatott volna, ha nem vallaná magát következetesen cionistának. A támadások következtében lemondott a Palesztina-akció vezetéséről, de ez a lépése még komplikáltabbá tette a kérdést. Megindult a mozgalom az ellentétek kiegyenlítésére. Egy ilyen egyeztető ülésen az elnöklő cionista, amikor látta az eredménytelenséget, sirva fakadt és zokogva kérte az ellenfeleket az ügy érdekében való megegyezésre.

A Free Synagogue reformrabbija — ugylátszik — ez egyszer tulment az általa megszokott határon; és ha az orthodox rabbik uniójának tiltakozása mást nem is fog elérni, mint, hogy óvatosságra intli a reformszónokokot, és hogy emlékeztetbe idézi a zsidó közvéleménynek, hogy nem szabad átlépni a határt אשר נבנו ראשונים, amelyet az elődök megállapítottak, nem volt felesleges, sőt hasznos is volt.

Ember tervez . . .

A román trónörökösnek világszenzációt jelentő lemondása mellett mi, zsidók, nem mehetünk el szótlánul. A történelem számára nem jegyzett fel róla a krónika mást, mint udvari intrikákat, családi botrányokat, hatalmas tivornyázásokat és efféléket; közügyekkel, népjóléttel, általános jótékonyssággal alig törődött, vagy csak keveset; az iskola és a hadsereg, a kereskedelem és az ipar ügyei is hidegen hagyták; az egyetlen, aminek szívvel-lélekkel hódolt, a vadászat, az állatölés volt.

A közügyek felé csak akkor fordult a figyelme, mikor a romániai zsidóság, mint szenvedő fél állt a közügyek központjában. Mert Károly volt román trónörökös vérbeli antiszemita volt, aki Cuzára és az ehhez hasonlókra esküdtött.

Antiszemitaságának most csak egyetlen megnyilatkozását ragadjuk ki, amelyről különben annak idején a Zsidó Ujság is megbotránkozással megemlékezett. Egyik nyilvános gyűlésen Károly volt román trónörökös ezernyi emberhez intézett beszédében fogadkozott, hogy *mihelyt ő a trónra lép, Romániában olyan általános Szent Bertalan-éjszakájáról fog gondoskodni*, amelyhez képest annak idején a franciaországi csak gyerekjáték, csak „kismiska“ volt.

Ilyesminek a megfogadására vetemedett Károly, mikor még trónörökös volt; 1925 november havában történt ez, Bukarestben, egyik nyilvános antiszemita gyűlésen.

HIREK.

(Béke Nyiregyházán.) Ez alatt a cím alatt lapunk utolsó számában tudósítást közöltünk a nyiregyházi orth. rabbiszék körül évek óta dúló harcnak általános megelégedést keltett választott bíróság ítélettel történt békés megszüntetéséről. Erre a tudósításunkra vonatkozólag most a nyiregyházi orthodoxia egyik reprezentánsától a következő kiegészítő értesítést kaptuk:

„Nagyraecstült lapjuk multheti számában „Béke Nyiregyházán“ cím alatt közölt tudósítás kiegészítéséhez — már annak az érdekében is, hogy a nagytekintélyű választott bíróság valóban bölcs és igazságos döntésével helyreállított béke tartós legyen, s hogy a 33 év óta izgult kedélyek végre teljesen lecsillapodjanak, nehogy tendenciózus beállítások, jóhiszemű félreértések újabb tápot adjanak hasonló viszályok keltésére — szükségesnek tartom a választott bíróság főbb pontjait, hiteles kivonatban, a nagy nyilvánosság elé hozni már azért is, hogy azok az illetékes körök, melyeknek az itteni rabbiszék körül, hosszú évek óta folyó harcnak eliminálása nem sikerült, az orth. zsidó közvélemény egyoldalú elítélése alól felmentessenek, egyenesen a hozott bölcs ítélet alapján, melyből világosan kitűnik, hogy nem egyedül az „illetékes körök“ próbálkozásán mulott rendezése.

Kivonat a nyiregyházi aut. orth. izr. hitközség és Wider Sulem rabbi között felmerült vitás ügyben a felekezeti választott bíróság által 1925. évi december 22-én hozott és kihirdetett ítéletéből:

I. Wider Sulem rabbinak a „Majre-majrénu“ címmel való megtiszteltetésére vonatkozó igénye tekintetében, a választott bíróság nem dönthetett, mint-hogy a hitközségi képviselők megbízása e kérdés tárgyalására nem terjed ki. A megválasztandó dajon jog- és hatáskörét két eshetőségre való tekintettel, a következőkben szabályoztuk:

a) A hitközség köteles a közgyűlés elé terjeszteni a dajon választást annak közhírré tételével, hogy amennyiben a közgyűlés Wider Sulem rabbit a „Majre-majrénu“ címmel tiszteli meg, ez esetben a megválasztandó dajon jog- és hatásköre terjedelmesebb lesz

És most elérkeztünk cikkünk végszavához: ember tervez . . .

Ember tervez, trónörökös tervez, és I-ten végez.

Mikor elhangzott a román korona és trón várományosának ajkairól a rettenetes fogadkozás, hogy ő, mihelyt király lesz, rakásra fogja öletni a zsidókat: borzalmas lidérsnyomás feküdt meg romániai és erdélyi hitestvéreink keblét. Sötét gond töltötte meg a zsidó lelkeket, Ferdinánd király öreg is, beteges is; emberi lehetőség szerint — gondolták — közzelévő a trónváltozás; Károly fejére kerül a korona . . . akkor mi lesz?

De hát לא יום ולא יישן שומר ישראל „nem szunnyad és nem alszik Izrael örökkévaló Örzője“, és akár saját akarata ellenére is arra kényszerül a gonosz, hogy meg ne valósíthassa nemtelen szándékát.

Hohenzollern Károly már nem román trónörökös és így román király sem lesz soha. A Szent Bertalan éjszakájáról embertelen agyában megfogamzott sötét tervével pedig I-ten végzett. Mert hát a világ teremtése óta úgy volt és a világ végéig is úgy lesz, hogy ember tervez, de Ő, az Egyi-ten végez.

Velencében pedig, ahol Károly volt trónörökös ezentul lakni fog, ahol minden kő a dogék hatalmáról, a multak fényéről és dicsőségéről regél és ahol bizony éppen a dogék jóvoltából sokszor hámani feneke-dések szakadtak a zsidóságra: Velencében Hohenzollern Károly a Piazzettán tett sétája után gondolá-zon el a ghettóba. És szeme előtt lesz a történelmi valóság: a dogék hatalma letűnt, de él Izrael és fölötté az ő örökös I-tene.

Naptár.

שבת פרשת שמות כ"ג טבת
שבת kezdete: 3 óra 55 p.
שבת kimenetele: 4 „ 40 „

Támogassuk
az orthodox sajtót!

mint az esetben, ha nem hajlandók Wider Sulemet a „Majre-majrénu“ címmel illetni, mert utóbbi esetben csak szűkre korlátozott jog- és hatáskörű dajont választhatnak, hogy ezáltal felismerhető legyen Wider Sulem rabbinak rangelsőbbsege.

b) Amennyiben Wider Sulem rabbinak a „Majre-majrénu“ címet megadják, ez esetben a megválasztandó dajon jog- és hatásköre a következő: stb. stb.“

(Választások Ujpesten.) Ujpestről írják nekünk: A helybeli orth. hitközségben 2 hét előtt kellett volna a választásokat megtartani. De minthogy nagyönis tartani kellett attól, hogy a választás alkalmával a 2 párt között fennálló differenciák miatt esetleg összeütközésre kerülhet a sor, az Orth. Központi Iroda elrendelte, hogy a választás január 17-re halasztassék el, acéllból, hogy közben mindkét párt 10 tagból álló békebizottságot delegálhasson, mely a választások lehetőleg sima lefolyását előkészítse, továbbá, hogy az Iroda közben a választást ellenőrző bizalmi férfit küldhessen ki. Ennek értelmében az eddigi vezetőség legutóbbi ülésen megnevezte az öt bizottsági tagját. Egyben elhatározta, hogy jövőben az Előjáróság minden ülésére a helybeli Machzike Hádász egylet egy-egy képviselőjét kell hivatalból meghívni.

(A pozsonyi hitközségi választásokhoz.) Mint lapunkat Pozsonyból tudósítják, az ottani hitközségi választások ügye még nem nyert végleges befejezést. A szavazatok összeszámlálásának aktusát tudniillik azért, mert a választások korrek vezetése ellen kétségek merültek fel, félbeszakították s így az egész ügy holtpontra jutott. A szavazatok összeszámlálását még mindig nem lehet befejezni s így a választások végleges eredményét sem lehet még ismerni. Mindkét választási párt-csoport abban egyezett meg, hogy aláveti magát a főrabbi döntésének, ez pedig úgy határozott, hogy a szavazatok összeszámlálását nem szabad folytatni, hanem az egész ügy a hitközségi alapszabályok értelmében összeállítandó választott bíróság döntése alá bocsátandó. Közben pedig két ellentétes csoport részéről panaszok mentek a minisztériumhoz. Mint tudósítónk illetékes helyről megtudta, a minisztérium úgy határozott, hogy az egész ügy a pozsonyi orth. országos Iroda által küldendő választott bíróság ítélete alá bocsátandó, egyben utasította a minisztérium az orsz. Irodát, gondoskodjék róla, hogy a vitás ügy végleges elintézéséig a hitközség vezetésében fennakadás ne álljon be.

(A lisszakai főrabbi.) A frankhamisítás híreivel telt napilapokban pár soros szerény hírecske húzódik meg. Freidländer lisszakai főrabbi ügyéről van benne szó. Pár hónappal ezelőtt erőszakkal bekeverték egy pénzhamisítási bűnügybe. Hogy ez milyen lealázó s az egész zsidóságot sérteni akaró külsőségek között folyt le, ez élénk emlékezetünkben marad. Most olvassuk, hogy az ügyész nem vállalja a vádat. Ez tehát teljes rehabilitása az alaptalanul megvádoltak. De ki fogja őt szenvedéséért kártalanítani? Ne kérdezzük ezt, inkább örüljünk az igazság győzelmében és a bölcs király ama kijelentésének „az igazi megmenekült a bajtól és a bűnös jó helyébe.“

(A pesti rabbiválasztás.) A pesti kongresszusi hitközség előjárósága a megüresedett rombach-uccai rabbi-állásra első helyen dr. Fischer Benő treneséni kongresszusi rabbit jelölte. Az előjáróság propozícióját a választmány és a képviselőtestület elé kell még terjeszteni. Közben pedig alkalmat keresnek a két másik jelölt, dr. Adler és dr. Weisz Miksa pártjának kielégítésére.

(A sárvári orth. izr. ifjusági egyesület közgyűlése.) Mint ottani tudósítónk jelenti, a sárvári orth. izr. ifjusági egyesület január 2-án este tartotta az évi rendes közgyűlését. A választások eredménye a következő: elnök lett Schwarz Salamon, alelnök ifj. Goldschmid József, pénztáros Löwinger Rezső, ellenőr, Klein Zsigmond, könyvtáros Klein Jenő, választmányi tagok pedig Spiegel József, Schiller Jenő, Buchinger Jakab, Berger Dávid és Schiller Artur.

(A pénznek nincs szaga. Zsidókkal összeköttetésben álló antiszemita körök elvéként hangoztatják, hogy a pénznek nincs szaga. Ez az elv vezette az Amszterdamban lefoglott fajvédő frankhamisítókat, amikor Hollandiába érkeztek után azonnal a zsidó gyémántkereskedők körében akarták az ezerfrankosokat értékesíteni. De nem hiába gonyolódnak az antiszemiták a zsidó orron. Kiderült, hogy ez az orr kiszimatolta a fajvédő frank szagát s nem jött létre az üzlet, amiért is a hosszú orrok uccájából hosszú orral távoztak a börtönbe.

(A régi bolondság.) Egy budapesti napilap munkatársa beszélgetést folytatott

egy Cuzánál is nagyobb román antiszemitaival, Paulescu professzorral. Ő komolyan hisz abban — mondotta — hogy a zsidók egy titkos nagy szövetséghez tartoznak, a „kagal“-hoz, amely a zsidóság világhatalmi célját szolgálja. Ezt a régi, a cári uralom alatt Oroszországban a kormány által szándékosan kikoholt és terjesztett bolondságot, mely az ártatlan hitközségből egy gajdesz-szerű maffiát csinált, csak pathológiai szempont szerint megítélendő emberek ismételhették. A román professzor is ilyen pathológiai alak lehet, mert a bolondok rég megfigyelt szokása, hogy önmagukat vélik józanoknak és az egész világot, az elmebeteg-intézetet, orvosait, ápolóit bolondnak Paulescu a zsidó koponyák tanulmányozásai alapján — mondta a hírlapíró — úgy találta, hogy a zsidók kérdés egyáltalában megoldhatatlan, mert „minden zsidó bolond“. Csak a Paulescuk józanok. Ezt mondják az összes elmebetegintézeti Paulescuk is.

(Rabbi imádságával nyitották meg az amerikai szenátus ülését.) Az Észak-Amerikai Egyesült Államokban már hosszú idő óta szokás, hogy a szenátus ülészeként egy-egy protestáns lelkész imádsága nyitotta meg. Ezidén először történt és ezzel is kifejezést akartak adni a felekezetek egyenjogúságának, hogy rabbit kértek fel a megnyitó imádság elmondására. Ez a rabbi: Jack E. Little-rocki (Arkansas) rabbi volt, az amerikai zsidóság egyik vezető alakja.

(Már a sirások is!) A halál után sincs egyenlőség: vallotta meggyőződéssel a rheinbachi (Németország) sirás, mert zsidó halottak sirjának megásásáért 18 márkát követelt, holott nem-zsidó halottakért tizenkét márkát fizetett magának. A hitközség fejelentése folytán a bíróság elé került az ügy s az kétheti fogházra átváltotatandó 100 aranyárka pénzbüntetésre ítélte el a derék sirásót.

(Mossul főrabbijának halála.) Abból az alkalmából, hogy a népszövetségi Tanács Mossult Angolországnak ítélte oda, Sleimonn mossuli főrabbi üdvözlő levelet intézett Amerihez, Anglia gyarmatügyi miniszteréhez. „A mossuli zsidó hitközség nevében, — írta Sleimonn főrabbi — köszönetünket fejezem ki Önnek ügyünknek a Népszövetség előtt történt eredményes képviselőségért.“

(A lengyel sejm elfogadta a zsidó idegentörvényt.) Mint Varsóból nekünk jelentik, a lengyel sejm elfogadta az idegen állampolgárok jogainak megszorításáról szóló törvényt, amely elsősorban azokat a lengyel zsidókat sújtja, akik lengyel állampolgárságukat nem bírják kellő képen kimutatni. A sejm zsidó képviselői, különösen Hartglas képviselő, elkeseredett harcot vívtak a javaslat elfogadása ellen, de hiába. És jöttek sok keresztény képviselő is a zsidók oldala mellé állt, a sejm elfogadta a javaslatot, melynek végrehajtása tág teret nyit a különböző közigazgatási tisztviselők önkényeskedésének.

(A szociálista országos értekezletből.) A most lefolyt szociáldemokrata konferenciának tárgyalási anyagából ránk nézve rendkívül tanulságos a sajtóról szóló diszkusszió. Imponáló volt a céltudatosság, a mellyel a sajtó értékét felbecsülték. Az egyik szónok szerint *el sem lehet képzelni, hogy a mozgalom egy napig is nélkülözhesse ezt a propaganda eszközt és egy napig is az elleni értes sajtóból való informáltatásra lenne rászorulva.* — Tanuljunk e példából. A szociálistáknak nem kell nagyobb harcot vívni a kapitalista rendszerrel, mint az orthodoxiának a zsidó vallásosságát oly nagymértékben gyengítő mai társadalommal. E harcban becsljük meg és élesítjük, mint hatásos fegyvert az orth. sajtót.

(Zsidógyűlölet a sirontúl.) A meggyilkolt Rathenauról, a mai Németországnak erről a nagy emberéről és vértanujáról Halberstadt városában is neveztek el utcát. Hát nemcsak minden csoda, de sokszor a kegyeletes érzés is csak három napig tart. Mert — mint hírül kaptuk — Halberstadt városi tanácsa most visszakereszteltette a Rathenau-utcát Király-uccává. Hja, Rathenau zsidó volt!

(Kacagató!) Mődhingben, Német-ausztriában, most tárgyalják a „Rheinland“ nevű horogkeresztes-különítmény ellen Müller képviselő meggyilkolásának pörét. Mint most a tárgyalás folyamán kiderült, ennek a Rheinland nevű horogkeresztes külö-

nitménynek nemcsak tagja, de századparancsnoka is egy Mayer Ernő nevű zsidófiatalember. No, ez a Mayer visszaadta a kölcsönt. Az ismert anekdota szerint egy keresztény fiu azért tért át a zsidó hitre, mert „meg akarta csufolni családját“; nos, Mayer Ernő horogkeresztes századparancsnok alaposan megcsufolta a t. társaságot Kacagató!

(Az angol külügyminiszter palesztinai látogatása.) Mint a „Jewish Times“ értesül, sir Chamberlain Ausen, Angolország külügyminisztere, január hó folyamán Palesztinába utazik. Fogadására ott máris nagy előkészületek folynak. Itt megemlítjük, hogy Safed kormányzóját, Krizevszkyt, Jeruzsálem helyettes kormányzójává nevezték ki.

(Aguda-delegáció Amerikába.) Mint értesülünk, legközelebb az Agudas Jisroel egy nemzetközi delegációja megy ki Amerikába, hogy ott egyetemes zsidó ügyekről tárgyaljon. A delegáció tagjai: Sapira Mír pietkovi főrabbi és lengyel sejm-képviselő, dr. Spitzer S. hamburgi főrabbi, Kahane-man József ponievzi főrabbi és litván sejm-képviselő, valamint Rosenheim Jakab (Majna melletti Frankfurt), az Aguda-világszervezet elnöke.

(Amerikai rabbik meghívása Európába.) Dr. Blau Joel new-yorki rabbi, aki magyarországi születésű a londoni Westend zsinagógába kapott meghívást mint rabbi. Dr. Blau a legkiválóbb szónokok egyike és kitűnő héber stílista. Dr. Baccarat G. memphis (Tennessee állam) rabbi pedig Görögországba, Athénbe hitták, mint grand rabbint. Baccarat franciaországi származású és több európai nyelven ír és beszél.

(A negyvenedik zászlóalj. A nagy háboruban, mikor Angolország a törökök ellen harcolt és a hadsereg Palesztina lett, tisztán zsidó önkéntesekből zászlóalj alakult, mely az angolok mellé állt és a törökök ellen rendkívül vítézen harcolt. Ez volt a híres negyvenedik zászlóalj. Ennek a csapatnak zászlait most — Angolország rendeletére — Jeruzsálemba vitték és az óvárosban lévő nagy zsinagógában helyezték el. Maga az elhelyezés nagy ünnepélyességgel történt meg. A templomban megjelentek: lord Plumer főkormányzó, dr. Mac-Junes Rennie, jeruzsálemi angol püspök, dr. Danby, a Szent György katedrális kanonikusza, a katona és polgár hivatalok főnökei, Jeruzsálem főpolgármestere, Mashashibi Ragheb bey, valamint valamennyi idegen állam konzulja. A királyért és Palesztina meghódítójáért lord Allenby tábornagyért mondott imák után Kook főrabbi lépett a szószékre és méltatta a nap jelentőségét. — Itt megemlítjük, hogy a zsidókra minden vonalon feltételek arabsok lord Plumerhez memorandumot nyújtottak be, melyben követelték, hogy a zászló-átvívés alkalmából

esetleg várható zsidó tüntetéseket akadályozza meg. De hát ilyenek sehol sem fordultak elő, még Tel Avivban sem, ahol a zászlók a Jeruzsálemba történt átvitelük előtt nyilvánosan ki voltak állítva. Egyébként a zászlóátvitelt a cionista lapok egy nagyrésze felesleges külsőségnek mondja.

(Az olasz fascizmus és a zsidók.) Olaszországi utjáról most visszaérkezett egyik előfizetőnk mondta el nekünk az az alábbi érdekes dolgokat: Jóllehet egész itáliában mindössze csak ötvétezer zsidó lakik, az olasz zsidók a fascista mozgalomban nagy és részben vezető szerepet töltenek be. Finzi, a Mussolini-kormány belügyminisztere, a miniszterium „erőskezi embere“, zsidó és talán még nálánál is nagyobb exponense a fascizmusnak Belline Sámuel, a zsidóságot is minden ténen föltette tevékeny hitsorsos Munkatársai is, Olivetti, Ortos és de Verona, zsidók — Nem akarunk állást foglalni a fascizmus tekintetében, csak arra vagyunk kíváncsiak, vajjon a magyarországi fascisták mért irnak számlánkra minden kommunista incifincit, s miért nem a fascista Finzi-t?

(Magyar orthodox kiválóságok.) Érdekes héber könyv hagyta el a sajtót Szerzője, Katzburg Avigdor *המנהגים החרדיים* cím alatt kiadja a nevezetesebb orthodox rabbinikus tekintélyek arcképét életrajzokkal egyetemben. Az élők között találjuk a budapesti a mádi, a huszti, a váci főrabbi, valamint a szerző apjának, Katzburg Dávid, a Téli Talpijosz szerkesztőjének életrajzát. Az elhunytak közül megemlítjük a pozsonyi (R. Szimche Bünem), a tolsvai, a nagyvárad (Fuchs), a mezőcsáti, az ujhelyi főrabbi (Fellner), valamint Sussmann Wolf, a budapesti Sászcheva rabbija történetét. A XIX. század elejét képviseli a budapesti főrabbi nagyatya: Rabbi Koppel Charef biografiája

(Antiszemita excessus Berlinben.) „Wilhelma“: ez a neve a berlini horogkeresztesek csapatszekének, ahol a jeles „hazafiak“ dőzsölni szoktak. Ott tivornyáztak karácsony este is, a szeretet ünnepén. Nos, a bőségesen elfogyasztott alkohol nagyon kevés szeretetet hagyott meg a borral öntözött szívekben, mert a kompánia néhány tagja, köztük báró Engelhardt nagybirtokos, mikor a lokál ajtaja előtt levegőzött, az épen ott elhaladó 74 éves dr. Itelson Gergelyt, a német tudós világ egyik elismert alakját, zsidónak nézte és ezzel a csatakiáltással: „üssük agyon a zsidót“ addig verte, míg a szerencsétlen aggastyán több sebből vérezve, eszméletlenül a földön elterült. A mentőknek kellett az ősz tudóst az első segélyben részesíteni és kórházba szállítani. — Az épületes ügynek persze folytatása volt a rendőrségen és folytatása lesz még a büntető bíróságnál is.

(A sátorlajuhelyi „Agudasz Tiferesz Bachurim“), amelynek

célja a kenyérkereseti foglalkozással bíró volt talmudifjak Tóratanulása, tévés 19-én, hétfőn este, szijummal ünnepelte meg a *מסכת מכות* és a Kiczur Schulchan Oruch tanulásának befejezését. Az ünnepélyen, mint onnan nekünk tudósítónk jelenti, a kb. 40 egyleti tagon kívül részt vett Dick Herman rabbi, Berkovits Rafael, az orth. izr. hitközségi templom gondnoka, Ausländer Lázár, az egyesület előadója és Alexander Vilmos bankigazgató az egyesület tiszteletbeli elnöke, aki saját házában az egyesület szépen berendezett és *מסכת מכות*-val ellátott beszámadrást örök időkre rendelkezésére bocsátott. Dick rabbi, Ausländer és Alexander Vilmos szellemes tóramagyarzatokkal fűszerezett lelkes beszédet mondott.

(Körülbelül 40 évvel ezelőtt) nagy mozgalom indult meg a kávépótlékok rituális megbízhatósága ellen. Több hírneves orth rabbi, különösen a chaszidikus irány vezetői határozottan állították, hogy a pótkávé előállításához állati zsírt is használnak. Ezekről feljegyzések is maradtak a „*זכרון בספר*“, „*ישועות בית הלל*“ és „*זכרון בספר*“ című művekben. Később a kedélyek kissé megnyugodtak ugyan, de a chaszidikus körökben csak oly pótkávé használtak, amely megbízható orth. egyén gyártmánya volt. Utóbbi időben azonban ismét vita tárgyát képezte több rabbi kapacitás között, hogy a forgalomban levő gyártmányok a rituális következményeknek megfelelnek-e? Azon fogyasztók körében, kik súlyt helyeznek arra, hogy háztartásuk, valamint mindaz, amit élveznek, rituális szempontból kifogástalan legyen, ezen vita nagy nyugtalanságra adott okot. Annál örvedetesebb azon hír, mely mai számunkban hirdetés alakjában is megjelent, hogy újabban Paskusz Károly ur, a nagyhirű orth. vezérfíru, ugy rituális, mint husvéti orth. kávé gyárt. Alkalmunk volt egynéhány *מסכת* nyilatkozatát olvasni, kik mind örömlőknek adnak kifejezést, hogy ezen kérdés ilyen kielégítő megoldást nyert, mert végre egy minden tekintetben megbízható áru kerülhet a vallásos zsidók háztartásába.

 A Zsidó Ujság megerősítése

Presztizs-kérdése az orthodoxiának

Bosztanai.

Történelmi regény: Irta **Dr. Lehmann M.** — Fordította: *Eckstein Jenő.*

(13. folytatás. *)

XII.

Aznap délután a királyi család és az udvar ismét a kertbe ment. Dara felkereste Bosztanait, mivel tegnap oly jól elszórakozott,

„Miért vagy oly komoly?“ szólította a hercegnő az ifjút, kit ülve talált egy ciprus alatt. „Miért fogott el a buskomorság? Nem hallod a nagy művészek, Barbudnak kellemes énekét? Nem tölti el szívedet e mennyei öröm, ha füleid édes dallamát hallják?“

„Hercegnő!“ felelé Bosztanai, „borzasztó esetnek voltam szemtanuja; egy férfit, egy fejedelmet öltek meg szemem láttára!“

„Nem érdemelte meg a lázadó a halált?“

„Nem, Dara, nem érdemelte; a legborzasztóbb önkény áldozata lett Muzdu!“

„Hallgass, Bosztanai, hallgass! Ha valaki hallotta szavaidat, úgy halál fia vagy. És különben, mit érdekel Muzdu, ismerted talán őt?“

„Nem ismertem, de ezen szerencsétlen ember sorsa mélyen megrendített. Tegnap még a nagy birodalomnak a király után első embere volt, ma pedig úgy lötték le, mint az erdei vadat és aztán röviddel halála előtt meggyilkolt atyámat említette!“

„Bosztanai, ugy-e gyűlölsz?“

„Én gyűlöllek? Miért gyűlölnelek, hercegnő?“

„Mert atyám meggyilkoltatta az atyádat!“

„Azért gyűlölnelek? Nem, Dara! I-tenünk szent tanában írva van: Ne haljanak meg az atyák gyermekeik miatt, gyermekek atyáik miatt, mindenki saját bűne miatt bünhődjék!“

„Mily szép ez a tan! Nálunk perzsáknál ez másképp van; gyakran egész nemzetségeket irtanak ki egyesek vétkei miatt?“

Ujjonnan belépő előfizetőknek a regény eddigi folytatásait kívánatra ingyen és bérmentve megküldjük.

Mig Bosztanai és Dara így egymással beszélgetett, egy ember hatolt be erőszakosan a kertbe. Az örök nem akarták beengedni, de a férfi, egy előkelő vagyonos perzsa, félretolta őket. Most a király előtt termett, lábai elé borult és így kiáltott: „Segíts, nagy király, segíts!“

A király haragosan nézett végig az emberen és kérdé:

„Hogy jössz te ezen kertbe?“

„Erőszakkal hatoltam ide be, hogy segítségért könyörgjek!“

„Halált érdemlesz érte!“

„Ugy ölj meg, de előbb szerezz nekem elégtételt, védj meg az erőszaktól.“

„Ki vagy te?“

„Eriinek hívna“ mondá, a perzsa felemelkedve, „rég elökelő családból származom, a birtokom e vidéken van és én már jóval azelőtt itt tartózkodtam, mielőtt itt fővárosodat megalapítottad. Szolgád a mai napig boldog volt. Hitvesem, Rudabah, két fiút szült nekem és én hálát adtam az I-teneknek a hű hitvesért és a szép gyermekekért. Néhány héttel ezelőtt Siruch herceg a vadásztól elfáradva tért be hozzánk éhesen és szomjasan. Szívesen fogadtuk őt, megvendégtük étellel és itallal. Siruch azonban szerelemre gyuladt feleségem iránt és ma, midőn otthonomtól távol voltam, házamba rontott és erőszakkal elhurcolta feleségemet, gyermekeim anyját!“

„És ezért náborgatsz pihenésemben“, kiáltott rá a király, „ezért hatoltál be erőszakkal kertembe és megkeserítetted üdülésem óráit? Végy magadnak más feleséget!“

„Oh, ne beszélj, így nagy király! Én szeretem feleségemet és gyermekeim jajgatnak és anyjuk után kiáltanak.“

„És ha gyermekeid jajgatnak, azért királyodat kell panaszaiddal megterhelni? Hálátlan perzsák! Ezért tetteket nagygyá, ezért gazdagítottalak meg benneteket, ezért győztem értetek husz csatában, ezért hoztam a világ minden részéből a nem-

zetek gazdagságát? Nem de, Siruch fiam és örökösöm? Nem-e az övé feleségeitek és leányaitok, ha ő azt úgy akarja? A lázadás szelleme kezd urrá lenni fölöttetek. De én azt le fogom törni! Muzdu herceggel már éreztettem hatalmamot és ti mindnyájan érezni fogjátok azt. Tur! Jer ide!“

És Tur, a királyi testőrség parancsnoka megjelent, a király előtt leborulva a földet csókolta, a király parancsait várva.

„Váltasd fel a kert bejáratánál levő öröket, azokat pedig kik nem gátolták meg, hogy ezen ember ide behatoljon és pihenésében háborgasson, ölesd meg.“

Tur felemelkedett, meghajolt és eltávozott, hogy a király parancsát teljesítse.

(Folytatása következik.)

A szerkesztő betegsége folytán szerkesztésért felelős: **GROSZBERG JENŐ**

Pályázatok.

Minden szó egyszeri belktatása 2000, vastagon szedett betűkből 4000 korona Pályázatok felvételnek: Sip-ucca 10. — Hirdetések díja előre fizetendő.

Pályázat.

A győri aut. orth. izr. iskolaszék elhalálozás folytán megüresedett, államségéllyel bíró tanítói állásra pályázatot hirdet. A pályázótól megkívánatik, hogy szigorúan orth. ritusu előéletét igazolni tudja, a chumis, rasi és a német nyelv tanításában jártas legyen. Az állás azonnal elfoglalandó. Kellően felszerelt kérvények Wachslér Dávid iskolaszéki elnökhöz küldendők.

A vésztől orth. izr. hitközség elemi iskolai tanulók hitoktatására nőtlen vallásos **מלכה**-t keres. Fizetés megegyezés szerinti. Ajánlatok Lang Gyula, Vésztő címre küldendők.

Schlanger Bertalan Paulay Ede-ucca. 15 (volt Szerencsén-ucca)

Orth. **בשר bor-sajt-vaj, csokoládé, ceres-szappan, savanyú-káposzta és mindenféle fűszerárak**

legjütányosabb árban kaphatók. HUSVÉTI FÜSZERÁRUK legmegbízhatóbb készzési forrása.

Felhívjuk

a szombatot megtartó hittestvérek figyelmét Budapest egyetlen olyan szállítócégére, mely szintén megtartja a szombatot. Foglalkozom bel- és külföldi szállítmányozási és vámkezelési ügyletekkel. Megbízható cégeknek vámbírelt nyújtok. Butorszállítás saját új butorkocsijaimmal. *Áraim olcsóbbak mint a szombatot nem tartó cégeké!* Hittestvéreink támogatását kérjük:

Schwarcz és Salgó

szállítócég. Cégtulajdonos:

Salgó Jakab.

Budapest, VII. Dohány-u. 10. (Tel. J. 123-42)

Klein Márton fa- és szén-kereskedése, légkereskedés, kosárfonóda,

Budapest, VII., Rombach-ucca. 11.

Elsőrendű porosz szén . . . **96.000 K**

Elsőrendű száraz tűzifa . . . **70.000 K**

Legkisebb tétel is díjtalanul házhoz szállítva

Weisz Ármin **ארטור ויזש** edényáruházában, (Wasselényi-ucca 23, Nagydíófa-ucca sarok) olcsóbban mint bárhol vásárolhat porcelán-, valamint bel- és külföldi zománc-edényeket. Nálam vásárolt, a használat következtében lepatogzott zománcu edényeket becserélek. — Potos kiszolgálás, a vásárolt áru kívánatra házhoz szállítatik.

Baumgarten E. asztalos-mester, Dob-ucca 27. Elvállal minden a szakmába vágó munkát. Használt butort legjütányosabban vesz és elad **Szombaton zárva.**

T. Hoffmann ur orth. **בשר** étterme Budapest, VI., Révay-ucca 10. sz.

Kedves kötelességet teljesíték amiddőn abból az alkalomból, hogy Marmorstein Samu és neje trencsényi hittestvéreink az Ön orth. kóser éttermében ünnepelték f. hó 26-án házasságuk 50 éves fordulóját, legmelegebb elismerésemet fejezem ki a fényes lakomáért. A rendkívül pazar lakoma, amelyen igen sokan, köztük a jubiláns házaspár tíz gyermeke, unokái, dedunokái, számos rokona, barátja és tisztelője, összesen több mint hatvanan vettek részt, mintaképe lehet minden rituális vendéglős hozzáértésének és lelkiismeretességének. A kitünő kiszolgálásért, a figyelmes elátásért és az izes étkekért a megjelentek nevében is őszinte köszönetemet fejezem ki és mindenkinek legmelegebben ajánlom, hogy hasonló alkalmakkor az Ön elsőrangú éttermét keressék fel.

Budapest, 1925 december 29

Kálmán Károly, V., Zoltán-ucca 16.

A budapesti autonom orthodox izraelita hitközség közleményei.
Hitközség irodahelyisége: VII., DOB-u. 35 (Községháza).

Hitközségünk rabbiságának felügyelete alatt állanak:

Hitközségi mézárszékek.

1. II., Margit-körut 7.

2. V., Sólyom-ucca 24.

3. VI. Szerencsén-ucca 13.

4. VII., Wesselényi-ucca 15.

5. VII., Kertész-ucca 35.

6. VII., Hernád-ucca 16.

7. VIII., Magdolna-ucca 29.

8. IX., Tompa-ucca 17/a.

Hitközségi baromfivágohelyek,

1. II., Margit-körut 7.

2. V., Sólyom-ucca 24.

3. VII., Dob-ucca 35.

4. VII., Hernád-ucca 16.

5. VIII., Magdolna-ucca 29.

6. IX., Tompa-ucca 17/a.

Hitközségi tejelárusítás.

1. V., Sólyom-ucca 24.

2. VII., Dob-ucca 35.

3. VII., Wesselényi-ucca 18.

4. VIII., Magdolna-ucca 29.

Hitközségi intézmények.

Rituális fürdők. (Mikwa)

1. Ráczfürdő: I., Hadnagy-ucca 8-10

2. Köruti fürdő: VII., Erzsébet-körut 49.

3. VIII., Magdolna-ucca 29.

Templomok.

1., III., Zsigmond-ucca 74.

2. VII., Kazinczy-ucca 29-31.

3. VII., Király-ucca 1.

4. IX., Tompa-ucca 17/a.

Belterületen

2 szobás komfortos lakás megvételeire vagy aranybérrel kerestetik.

Cím a kiadóban.

Sirkövek מצבות

Adler J. sirkóraktárában Budapest, VII., Károly-körut 7 Szombat és ünnepnap zárva.

Rézágy 1,200.000 K

Összecsukó ágy 280.000 "

Sodronyágybetét 220.000 "

Gyermekágyak, vasbutorok, mosdók, afrikamatracok olcsón

Somogyi és társa

Budapest, VII., Holló-ucca 1. sz.

Javításokat vállalunk.

Szombat és ünnepnap zárva.

Felhívás!

Értesítjük a tejjásárló közönséget, hogy a **Vitamin tejipari-vállalat** Weber Márkusz felügyelete alatt szigorúan megbízható **kóser tejet** hozott forgalomba, mely állandó és pontos szállítást biztosít. Kérjük b. támogatásukat.

VITAMIN TEJIPAR VÁLLALAT, VIII., Kálvária ucca 23. Tel.: J. 23-40

Hausen-féle lakástakarítási vállalat

Dob-u. 34. I. em. Telefon: J-126-75. Elvállal lakástakarítást, ablaktisztítást, padlóbeeresztést, féregirtást.

Továbbá üzletek, irodák, klubok, szállodák, kórházak állandó rendbentartását legolcsóbb árban — Szombaton zárva — Alapított 1900-ban. —

ספר מועד לכל חי.

Ilyen címen összeállította héber nyelven az ismert talmudtudós, Schwartz József, jelenleg Nagyváradon egyleti rabbi a *jahrzeitra* vonatkozó összes vallási törvényeket.

40.000 koronáért kapható szerző fivérének **Schwartz Zsigmond, Kisvárdá.**

A budapesti orth. rabbiság rituális felügyelete alatt álló cégek:

Vendéglők:

Legolcsóbb orth. kóser étkezdé
Gyöződjön meg Salamoné jó és izletes házikoszfjára. Előfizetők előnyben részesülnek Király ucca 8. I. 42.

Tauber Adolf orth. kóser étterme a régi ucc. helyiségben VII., Rombach u. 10. **ujjonnan** elegánsan berendezve megnyit. — Elsőrangú ellátás igen kedvezményes áron. Naponként menü. — Lakodalmakra külön helyiségek állnak rendelkezésre.

A tisztelt vendégek szíves további támogatását kéri.

GOLDMANN orth. kóser étterme
KAZINCZY-U. 57. Király-u. sarok
Elsőrangú házikoszt. Lakodalmakat és esteleket olcsón vállal. Abbonement legolcsóbb árban házon kívül is.

Schlesinger ÉTTEREM
VI., Vilmos esászarút 19
A legelőkelőbb orth. kóser étterem az országban
Külön terem lakodalmak és ünnepek részére.
Vállal rendezést házon kívül is.
Előfizetések mérsékelt árban.

Baromfikereskedők:

Házhoz is szállít friss vágású baromfit
STERN JAKAB
VII., Kazinczy-utca 13. szám.

Hunyadi-téri Orth. kóser baromfi üzletnek főüzletet nyitottam Rombach-utca 4. sz. alatt. Mindkét üzletben naponta friss baromfi, ugyszintén nyers és olvasztott zsir jutányos árban kapható.
Günsberger Miksa.

Orth. kóser, naponta friss vágású **baromfiárakat**, nyers és olvasztott zsirt, a legolcsóbb árban beszerezheti.
Geczovits Salamonnal, Kertész-u. 41.
Rendeléseket házhöz szállítok.

Ehrenfreund Eliás Wesselényi-u. 13.
Orth. kóser baromfi, sajt, vaj és mindenféle fűszerárú legolcsóbb árban kapható.
Szombaton zárva.

Borkereskedők:

UJ BORPINCE !!
Orth. kóser, kitünő hegyaljai és asztali, fehér és vörös borok legolcsóbb árban kaphatók.
Geczovits Vilmos Klauzál-tér 16.

Schwarz J. szücsmester
Budapest, IV., Gróf Károlyi-u. 28.
(Plume-hávéházzal szemben)

PUNDAKAT

rendelésre készít átalakítást és javítást jutányosan vállal.

Szombaton zárva.

12.000 korona 1 liter **orth. kóser** kitünő zamatu 10 fokos **fehér asztali bor.**
BLAU MIKSA borkereskedő, VII., Dob-ucca 32.
Címre és házszámra tessék ügyelni !!!
Hitközségi alkalmazottaknak árendedmény.

Értesítés.

A budakeszi Paksi orth. kóser konyha m st megnyit. Király-ucca 16, III. udvar földszint. 4 fogásos ebéd 20.000 K. Kívánatra házhöz küldöm. Előfizetők jutányos árban részesülnek. — Lakodalmakat, banketteket vállalok
Löwenwirt W

Állást nyer.

ORTHODOX zsidónőt keresek gyermekeim mellé, aki főzést is vállal. Mindeneslány van. Cs ládagnak lesz tekintve. Németül beszélő előnyben. Hoffmann Manó, Sopron.

BELVÁROSI női kalap-szalomba tanulóleány fizetéssel felvétetik József-tér 12. Női kalapszalom.

Külfölte.

ORTH. családnál fiatalabb fiú, vagy leány lakost kaphat olcsó áron. Esetleg József-tér is. Moskovitz Jakabné VII. Jósika-u. 10 IV 38.

DANCIGER cukrászda Rombach-uccában visszavonulás miatt eladó.

Állást keres.

BAUM BERNÁ nyu. d. okl. tanító és hittanár, elvállalja elhalt családtagok lelkiüdvének szülő (Misanjesz) tanulást és imát, esetleg a „Kadis“ mondasát is a gyászévben helyben ugyszintén a vidékről, valamint Budapestén corepetitori állást elemi- és alsó középiskolai tanulók mellé a hit-tanból és a többi tantárgyakból, végzi bármely (szombaton szünetelő) bizalmi állást.

MÉRLEGGÉPES könyvelő, ki vidéki nagyvállalatoknál Hosszabb ideig működött, állást keres. Leveleket „szigoruan vallásos“ jellegére a kiadóba kér.

METSZÓ, 45 éves, magyar honpolgár, 4 gyermekes családapa, 8 leghíresebb gaöntól vannak kaboloszai, elhelyezkedést keres nagyobb orth. hitközségben, hol minjen és mikveh van? — Ajánlatok „Metsző“ jellegére a kiadóba kéretnek.

Állást keres.

ELSŐRENDÜ fehérnemű varró munkát vállal. — Tanít fel-

Nyomatott Katzburg testvérek könyvnyomdájában, Budapest, VII., Akácfa ucca 45. — Felelős Katzburg Manó.

ZSIDÓ ÚJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.
TELEFON: József 125-90.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG LIPÓT

ELŐFIZETESI DIJ: 1 EVRE K 240.000
" " 1/2 " K 120.000
" " 1/4 " K 60.000
Postachequekonto szám: 50.791.

A frankhamisitás zsidó vonatkozása.

Az egész magyar közéletet lázban tartó nagy bűnügy meglepetései nyomában megindult a hajsza a mélyen sajnálatos botrány zsidó vonatkozásai után. A helyzet szomorúsága ez egyszer mérsékletre intette a zsidó felekezeti köröket, akik megdöbbenés és nagyító kijelentésekkel a zsidóságot már sokszor ferde és furcsa megvilágításba helyezték kényes esetekben. Annál találékonyabb volt az antiszemita sajtó zsidó relációk kikutatási kísérleteiben. Előbb Windischgrätz herceget a bibliai Sámson szerepében szerezték volna látni, aki magával rántja a filiszteusokat. Keresték a herceg filiszteusait zsidó választóiban, illetőleg választói lelki vezetőjében, a megkínzott olasz-lisztkai rabbiban. Miután ez nem sikerült, fegyvert akartak kovácsolni abból a mende-mondából, hogy a hamisitást a francia rendőrségnek egy zsidó árulta volna el. Az erkölcsi felelősség milyen elhomályosodása, ha egy büntény feljelentését olyan kategorikus önmagától értetődőséggel gazteltnek minősítenek!

A frankhamisitásnak azonban mégis van zsidó vonatkozása. A vallásos zsidó megdöbbenéssel látja, hogy erkölcsi értékek forognak itt kockán. Mert nemcsak arról van szó, hogy ki bűnös, de arról: szabad-e a haza nevében bűncselekményeket elkövetni. **Macchiavelli**, az olasz politikus rendszerre akarta emelni a politikában az olasz rablónak, a **bravó**-nak ama szokását, hogy a gyilkolás sikere érdekében imádkozik is. Ez a politikai **Macchiavelizmus** jellemezte a kurzus nacionalizmusát és ez a **bravó**-vallásosság az ő vallásosságát. Félni kell a frankhamisitás ügye után fokozott mértékben, hogy a nemzeti és vallási eszmét kompromittálja és erkölcsileg lesilányítja a vádlottaknak szereplése.

Lehet-e a jó érdekében elkövetni gaztetteket? A cél szentesíti-e mindenkor az

eszközöket? Zsidó felfogásunk arra tanít: nem. Prófétáink erkölcsi nagysága éppen abból áll, hogy szembezálltak evvel a felfogással.

Rége is a hazafias erényekhez tartozott az államfő iránti tisztelet, de amikor Achab király hamis tanukat állít Nabot ellen, a kivégzett szőlőjét birtokba veszi és be akar vonulni a kiontott véren szerzett szőlőbe, **Élijahu** odadörgi neki: „הרצחת וגם ירשת“ — „gyilkoltál és most örökölsz?“ — És lehet-e erélyesebben kikelni a vallásosságát bűntettekkel való összeköttetése ellen, mint azt **Jesaja** teszi, amikor rákiált az áhitatoskodó bönösökre: „Ha imára terjesztitek kezeiteket, elvonom szemeimet tőletek s ha sokat imádkoztok is, nem hallgatlak meg benneteket, mert מלאו דמים מלאו דמים, kezeitek vérel telvék!“

Jeremia pedig egész működése szakadatlan küzdelem ama erkölcstelen felfogás ellen, amelyet az akkori legfelsőbb körök vallottak, hogy a hatalom érdekében mindent meg lehet tenni: gyilkolni és zsarolni! Van-e valami égbekiáltóbb, amikor az „ember rabol és a rablott pénzen lulavot vesz és megjelenik vele a templomban, amikor is a lulav folyton azt kiáltja: rablásból, csalásból származom, az angyalok pedig azt mondják: jaj annak, hiszen שמעו קטגורו קטגורו nemtője lett vádlója.“ (Vajikro R. 30.)

Minden zsidónak ragaszkodni kell az erkölcs örök értékének tanához. Akárhány magasrangú állami vagy egyházi funkcionárius lesz még a hamisitásban, ne nézzük le miattuk az általuk képviselt nemzeti és vallási érzést. Inkább gondoljunk arra, hogy a nemzeti és vallási eszmét kompromittálja és erkölcsileg lesilányítja a vádlottaknak szereplése.